

Lagrådsremiss

Ny lag om virkesmätning

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 6 februari 2014

Eskil Erlandsson

Mats Wiberg
(Landsbygdsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslår regeringen en ny lag om virkesmätning. Till skillnad från den nuvarande lagen föreslås den nya lagen gälla samtliga sortiment och flertalet användningsområden, oavsett träslag. Det innebär att den nya lagen även omfattar mätning av bl.a. energisortiment.

I den nya lagen tydliggörs att syftet med lagen är att säljare och köpare av virke ska ges likvärdiga möjligheter att bedöma om ersättningen för det virke som överläts är rimlig.

Lagen föreslås innehålla ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur virkesmätning ska utföras.

Den föreslagna lagen har kompletterats med bestämmelser om tillsyn, bl.a. rätt för tillsynsmyndigheten att i den utsträckning som behövs för att utöva tillsyn på begäran få upplysningar och tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till virkesmätningen och där göra undersökningar och ta prover. Vidare får tillsynsmyndigheten meddela förelägganden och förbud som behövs för att lagstiftningen ska följas samt förena sådana beslut med vite.

Lagen föreslås innehålla ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att kontrollera att virkesmätningen följer lagstiftningen (egenkontroll).

I lagrådsremissen görs bedömningen att överträdelse av bestämmelser i virkesmätningstagstiftningen inte bör vara förenade med straff eller sanktionsavgifter.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Förslag till lag om virkesmätning	5
3	Ärendet och dess beredning	8
4	Gällande lagstiftning	9
4.1	Kort historik	9
4.2	Nu gällande lagstiftning	9
5	Allmänt om virkeshantering i Sverige	10
6	Europastandard för virkesmätning	12
6.1	Europastandard för virkesmätning	12
6.2	EU-direktiv om virkesmätning	13
7	Virkesmätning i andra länder	13
7.1	Finland	13
7.2	Norge	14
7.3	Tyskland	14
7.4	Österrike	14
8	En ny lag om virkesmätning	15
9	Lagens tillämpningsområde	17
9.1	Vilka träslag, sortiment och användningsområden bör lagen omfatta?	17
9.2	Vad avses med virke?	19
9.3	Vad avses med virkesmätning?	20
9.4	Bör endast mätning som ligger till grund för bestämmande av ersättningen för det virke som överläts omfattas av lagen?	21
9.5	Undantag från lagens tillämpningsområde	22
10	Teknik- och metodneutral virkesmätning	26
11	Säljarens och köparens rätt att få del av resultatet av mätningen	28
12	Tillsynsfrågor	30
12.1	Tillsynsmyndighet	30
12.2	Egenkontroll	31
12.3	Anmäla verksamheten till tillsynsmyndigheten	33
12.4	Rätt till upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen	34
12.5	Rätt till tillträde och att ta prover	35
12.6	Föreläggande och förbud, vite	36
12.7	Hjälp av Polismyndigheten behövs inte	37
13	Sanktioner	37
14	Överklagande	39
15	Ikraftträdande	39
16	Konsekvenser	40

17	Författningskommentar	44
Bilaga 1	Sammanfattning av Skogsstyrelsens meddelande 2013 nr 2, Uppdrag om förslag till ny lagstiftning om virkesmätning.....	48
Bilaga 2	Skogsstyrelsens författningsförslag	50
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna (Skogsstyrelsens förslag).....	53
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna (Kompletterande konsekvensanalys)	54

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om virkesmätning.

2 Förslag till lag om virkesmätning

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens syfte

1 § Denna lag syftar till att ge säljare och köpare av virke likvärdiga möjligheter att bedöma om ersättningen för det virke som överläts är rimlig.

Uttryck i lagen

2 § I denna lag avses med

1. virke: stam, stubbe och grenar av avverkade träd oavsett sönderdelning före industriell vidareförädling, och
2. virkesmätning: bestämmande av virkets kvantitet och virkets lämplighet för avsedd användning.

Lagens tillämpningsområde

3 § Denna lag gäller virkesmätning som ligger till grund för bestämmandet av ersättningen för virket vid en överlåtelse.

Lagen gäller inte om virket

1. tidigare har överlåtits,
2. överläts till en enskild person för privat bruk,
3. överläts till näringsidkare för småskalig förädling eller småskalig energiproduktion, eller
4. överläts av ett företag till ett annat företag inom samma koncern.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som avses med småskalig förädling, småskalig energiproduktion och koncern.

Bemyndigande att meddela föreskrifter om virkesmätningen

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur virkesmätning ska utföras,
2. skyldighet för den som utför virkesmätning att under viss tid spara resultatet av utförd mätning, uppgifter om mätningen och information som ligger till grund för resultatet, och
3. skyldighet för den som utför virkesmätning att lämna resultatet av mätningen, uppgifterna om mätningen och informationen som ligger till grund för mätningen till säljare och köpare.

Tillsynsmyndighet

5 § Den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten) utövar tillsyn över de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Rätt till upplysningar och tillträde

6 § Tillsynsmyndigheten har i den utsträckning som behövs för att utöva tillsyn rätt att

1. på begäran få upplysningar och ta del av handlingar, och
 2. få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till virkesmätningen och där göra undersökningar och ta prover.
- Rätten till tillträde gäller inte bostäder.

Förelägganden och förbud

7 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag eller de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska följas.

Vite

8 § Förelägganden och förbud får förenas med vite.

Bemyndigande att meddela föreskrifter om uppgiftsskyldighet

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att till tillsynsmyndigheten

1. anmäla sin verksamhet, och
2. lämna uppgifter om den bedrivna verksamheten.

Bemyndigande att meddela föreskrifter om egenkontroll

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att

1. systematiskt och ändamålsenligt kontrollera att virkesmätningen följer denna lag och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, och
2. under viss tid spara resultaten av utförda kontroller och den information som ligger till grund för resultatet.

Överklagande

11 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015, då virkesmätningsslagen (1966:209) ska upphöra att gälla.

3 Ärendet och dess beredning

Gällande virkesmätningsslag (1966:209) beslutades 1966 (prop. 1966:98, bet. 3LU 1966:42, rskr. 1966:228). Virkesmätningsslagen reglerar vederlagsgrundande mätning av sågtimmer av barrträd och massaved, dvs. när virkesmätningen ligger till grund för bestämmande av ersättningen för virket vid en överlåtelse. Regeringen kan genom förordning ändra tillämpningsområdet. Någon sådan förordning har dock inte meddelats.

Skogsstyrelsen initierade 2008 en intern utredning om föreskrifterna för virkesmätningsslagen och konstaterade att de förändringar som vore önskvärda att genomföra skulle kräva en ändring av lagen samt framtagande av en förordning. Skogsstyrelsen inkom till dåvarande Jordbruksdepartementet med en hemställan om att ett sådant arbete skulle inledas.

Uppdrag till Skogsstyrelsen om ny lagstiftning om virkesmätning

I mars 2011 fick Skogsstyrelsen i uppdrag att utarbeta förslag till revidering av virkesmätningsslagstiftningen samt att utarbeta förslag om nationella bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden (timmerförordningen). I uppdraget ingick att bedöma om virkesmätningsslagen (1966:209) skulle kunna vara en del av det nationella genomförandet av timmerförordningen. I oktober 2011 inkom myndigheten med sitt förslag till Landsbyggsdepartementet (dnr L2011/2857/LB). Av förslaget framgår att virkesmätningsslagen inte bör vara en del av det nationella genomförandet av timmerförordningen. Vidare såg regeringen behov av kompletteringar av redovisningen avseende förslagen om ny virkesmätningsslagstiftning varför ett kompletterande uppdrag att ta fram förslag till ny lagstiftning om virkesmätning lämnades till Skogsstyrelsen i september 2012. I april 2013 inkom myndigheten med sitt förslag, Meddelande 2013 nr 2, Uppdrag om förslag till ny lagstiftning om virkesmätning, till Landsbyggsdepartementet (dnr L2013/1377/LB). En sammanfattning av Skogsstyrelsens förslag finns i *bilaga 1*. Skogsstyrelsens författningsförslag finns i *bilaga 2*. Förslaget har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna återfinns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Landsbyggsdepartementet (dnr L2013/1377/LB och L2013/2971/LB).

En kompletterande konsekvensanalys lämnades till Landsbyggsdepartementet från Skogsstyrelsen i november 2013 (dnr 2013/2971/LB). Konsekvensanalysen har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna återfinns i *bilaga 4*. En sammanställning av remissyttrandena över den kompletterande konsekvensanalysen har arbetats in i den ovan nämnda remissammanställningen.

4 Gällande lagstiftning

4.1 Kort historik

Historiskt har mättnings- och ersättningsfrågan vid virkeshandel hanterats vid varje affär enskilt av köpare och säljare. I slutet av 1800-talet bildades de första virkesmättningsföreningarna som sammanslutningar av köpare men utan representation av säljarintressen. Detta förhållande väckte med tiden allt större missnöje, eftersom prissättningen på virke är starkt sammankopplat med mättningsförfarandet och det ansågs att även säljarna av virket borde ha inflytande på mätningen. Avsaknaden av inflytande för säljarintressena i de tidiga virkesmättningsföreningarna ledde till att den första virkesmättningslagen antogs 1935. Lagen syftade till att göra virkesmätningen opartisk.

Åren efter tillkomsten av den första virkesmättningslagen ombildades de befintliga virkesmättningsföreningarna till föreningar där både säljar- och köparintressen var representerade under ledning av en opartisk ordförande. Sedan mitten av 1940-talet finns det virkesmättningsföreningar i hela landet.

Lagstiftningen har ändrats vid flera tillfällen. I propositionen till den nu gällande virkesmättningslagen (1966:209) lyfts det fram att en enhetlig och korrekt utförd mätning har stor betydelse för en sund prisbildning på skogsbruksprodukter (prop. 1966:98 med förslag till virkesmättningslag, s. 22).

4.2 Nu gällande lagstiftning

Enligt nu gällande virkesmättningslag (1966:209), som trädde i kraft den 1 september 1967, ska virkesmätning som är avsedd att ligga till grund för beräkningen av vederlaget för virket utföras enligt de föreskrifter som Skogsstyrelsen meddelar. Lagstiftningen omfattar sortimenten sågtimmer av barrträd och massaved. Lagen innehåller inte något krav på att virkesmätning ska utföras utan gäller endast om mätningen ligger till grund för bestämmande av ersättningen för virket vid en överlåtelse. Regeringen kan genom förordning ändra tillämpningsområdet vad gäller vilka sortiment som ska omfattas av lagen. Den möjligheten har dock inte utnyttjats och någon förordning har inte meddelats.

Skogsstyrelsen har i sina föreskrifter inte angivit på vilket sätt virkesmätningen ska genomföras, utan endast med vilken noggrannhet den ska ske, att den ska utföras med omsorg och att mätutrustning som används ska vara lämplig för sitt ändamål. Lagstiftningen är således teknik- och metodneutral. Den innehåller inte heller regler för egenskapsklassning som t.ex. bedömning av raket, avsmalning, kvistighet eller röta. Vidare så reglerar lagstiftningen inte heller frågan om vilken ersättning som ska lämnas för virke som överläts, utan avtalsfrihet råder mellan säljaren och köparen.

Skogsstyrelsen är tillsynsmyndighet över den nu gällande virkesmättningslagstiftningen enligt förordning (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen.

5 Allmänt om virkeshanteringen i Sverige

Skogsnäringen är en av Sveriges viktigaste näringar. Varje år avverkas ca 72 miljoner m³fub (kubikmeter fast mått under bark, vilket motsvaras av volymen av stammen exklusive bark) till ett värde av ca 25 miljarder kronor. Virket används bl.a. i pappersmassatillverkning, i sågverk och för energiändamål.

Virkessortiment

Virket indelas efter vad det ska användas till i s.k. virkessortiment. Exempel på sortiment är sågtimmer av tall, gran eller olika lövträd samt ved för framställning av pappersmassa, s.k. massaved. Massaveden kan indelas i granmassaved, barrmassaved och lövmassaved. Vidare finns energisortiment bestående av grenar och toppar (grot) och stubbar.

Traditionellt sett har träfiber från skogsråvara använts till sågtimmer, massaved och för energiändamål. Den tekniska utvecklingen medför emellertid att träfibern utnyttjas till allt fler användningsområden. Exempel på nya användningsområden är s.k. viskosmassa för textilframställning och cellulosabaserade plaster. Denna utveckling gör att sortimentsbegreppet blir mer flytande och föränderligt över tid.

Vem utför virkesmätning?

Som sagts ovan ställer den nu gällande virkesmätningenslagen inte några krav på vem som ska utföra den vederlagsgrundande virkesmätningen.

Cirka 97 procent av volymen av det virke som omfattas av den nuvarande virkesmätningenslagen mäts i dag av någon av de tre svenska virkesmätningensföreningarna VMF Nord, VMF Qbera eller VMF Syd. De är ekonomiska föreningar och ägs gemensamt av köpare och säljare av virke för att säkerställa att den virkesmätning som ligger till grund för bestämmande av ersättningen för virket vid en överlåtelse är opartisk. Alla föreningarna arbetar med olika former av kvalitetstyrning av sin verksamhet. VMF Qbera har ackrediterat sin mätningensverksamhet enligt den tekniska standarden ISO 17025, hos Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac). VMF Nord har certifierat sin virkesmätning samt tillhörande servicetjänster enligt kvalitetsledningssystemet ISO 9001. VMF Syd arbetar efter ett internt kvalitetsledningssystemet men har valt att inte certifiera sig ännu.

I övrigt sker mätningen genom att den ena parten i virkesaffären utför mätningen, s.k. partsmätning. Vid partsmätning i dag är det nästan uteslutande köparen som utför mätningen. Omfattningen av partsmätning av de sortiment som omfattas av nu gällande lagstiftning är marginell, men när det gäller energisortimenten, som inte omfattas av lagstiftningen, är partsmätning vanligare och utförs oftast av köparen eller dennes ombud.

SDC

SDC (tidigare Skogsbrukets Datacentral) är en ekonomisk förening som ägs av skogsnäringens parter. SDC ger rekommendationer om mätningensinstruktioner och mätmetoder för virkesmätning för att möta kraven i

Skogsstyrelsens föreskrifter om virkesmätning. SDC utför all volym- och ersättningsberäkning åt virkesmättningsföreningarna och hanterar utskick av mätbesked, dvs. resultatet av mätningen, till säljare och köpare. SDC utför även volym- och ersättningsberäkning vid partsmätning.

SDC auktoriserar företag att mäta virke enligt SDC:s mättningsinstruktioner och mätmetoder. En sådan auktorisation innebär att SDC har kontrollerat att det mätande företaget har kompetens och utrustning som gör att de kan mäta i enlighet med SDCs instruktioner och metoder och därmed även i enlighet med gällande lagstiftning. Auktorisationen innebär även att företaget accepterar att SDC granskar att standarder, instruktioner och rekommendationer om virkesmätning tolkas och följs likartat. Om SDC noterar avvikelser i mättningskvalitet eller mot gällande regelverk fattas beslut om åtgärder av en särskild nämnd inom SDC som även kan återkalla auktorisationen. I dag är Virkesmättningsföreningarna VMF Nord, VMF Syd och VMF Qbera samt de baltiska företagen VMF Estonia och VMF Latvia auktoriserade av SDC. De baltiska företagen bedriver dock inte någon verksamhet i Sverige.

SDC godkänner även mätutrustning för virkesmätning vilket sker efter granskning av att utrustningen har en prestanda som gör att mätningen kan genomföras med tillräcklig kvalitet i noggrannhet och precision. Även mätresultaten ska kunna vara kontrollerbara och uppföljningsbar.

Om en part bedömer att mätresultatet inte är korrekt kan denne begära kontrollmätning. Begäran om kontrollmätning lämnas till den virkesmättningsförening som har mätt. SDC administrerar kontrollen och utser en ansvarig kontrollmätare från en annan förening än den som utfört den ordinarie mätningen. Efter genomförd kontrollmätning redovisar SDC resultatet till de parter som berörs av kontrollen och till den särskilda nämnden.

Inom SDC finns även en kontrollkommission. Denna består av SDC, virkesmättningsföreningarnas kontrollchefer och en representant för Skogsstyrelsen. Kontrollkommissionen har till uppgift att likrikta mätningen inom och mellan mätande företag genom att kalibrera föreningarnas interna kontroll samt att fortlöpande granska och föreslå förbättringar i tillämpade instruktioner och tolkningsanvisningar.

Det praktiska kommissionsarbetet innebär att kontrollcheferna tillsammans med personal från VMK och Skogsstyrelsen samlar föreningarnas kontrollmätare för att utföra kontrollmätning på slumpvis uttagna stockar eller travar. Kontrollmätarnas uppgift är bl.a. att verka för att mätningarna inom den egna föreningen sker på ett likartat sätt.

När ska virke mätas enligt virkesmättningslagen?

Vid de vanligaste (95 procent) överlåtelsesituationerna för virke i första affärsled mäts virket efter avverkning och mätningen ligger därefter till grund för bestämmande av ersättningen för virket. I dessa situationer är virkesmättningslagen tillämplig. I princip innebär det att säljare och köpare, innan avverkning, upprättar ett avtal om priset per kubikmeter enligt gällande prislista. När virket har avverkats transporteras det till industri, dvs. till sågverk eller massabruk. Som regel mäts volymen av virket och kvaliteten bestäms vid industri, efter transport. De data som registreras går sedan till SDC för volym- och ersättningsberäkning av

virkespartiet. Därefter skickar SDC resultatet av mätningen, ett så kallat mätbesked, till säljare och köpare. Mätbeskedet innehåller bland annat uppgifter om avverkad volym fördelad på sortiment och kvalitet och vad virket är värt enligt den överenskomna prislistan. Denna summa, eventuellt minus avverkningskostnaden, är vad säljaren får betalt för sitt virke.

En annan överlåtelsesituation är s.k. rotpostköp som är en överlåtelseform som innebär överlåtelse av skog som ännu inte har avverkats (s.k. rotstående skog). Då utförs i regel en mätning av samtliga träd (stämpling) innan avverkning. Denna överlåtelseform omfattas inte av den nu gällande lagstiftningen (prop. 1966:98 med förslag till virkesmätningsslag, s. 17 och 23). Den mätning av rotposter som sker ligger normalt sett inte heller direkt till grund för bestämmande av ersättningen för virket utan är endast ett underlag för de inblandade parterna för att kunna förhandla om ersättningen eller för att en köpare ska kunna lägga ett bud på den stående skogen som helhet.

6 Europastandard för virkesmätning

6.1 Europastandard för virkesmätning

Sedan 2006 finns en europastandard för mätning av rundvirke, EN 1309-2. Denna standard anger allmänna riktlinjer för vad nationella regler eller frivilliga system bör innehålla och hur de kan utformas, t.ex. vilka metoder som kan användas. Standarden anger bl.a. att det bör finnas regler när det gäller bestämning av stocks längd och diameter, registrering av resultat och beräkning av volym. Liknande riktlinjer finns när det gäller bestämning av volymen av en virkestrave och också avseende vikt av enskild stock eller virkestrave. Standardens allmänna utformning gör att den inte kan användas som ett regelverk utan de parametrar som rekommenderas att ingå i ett regelverk måste utvecklas och preciseras i varje enskilt fall. Standarden är mer detaljerad än både den nu gällande virkesmätningsslagstiftningen och den av Skogsstyrelsen föreslagna lagen. Det är en följd av att dessa, förutom att vara teknikneutrala som Europastandarden, även är metodneutrala och endast anger vilken noggrannhetsgrad som ska uppnås vid mätning. Standarden kan användas för att ta fram de detaljerade mätningsslagkriterier som behövs för att uppfylla de svenska noggrannhetskraven.

Det finns även andra europastandarder för mätning av virke. Till skillnad från den svenska virkesmätningsslagstiftningen innehåller många av dessa regler för egenskapsklassning. Egenskapsklassningen i standarderna stämmer inte överens med den som tillämpas av branschen i Sverige och som efterfrågas av den svenska industrin.

6.2 EU-direktiv om virkesmätning

Tidigare fanns det ett EU-direktiv om virkesmätning, rådets direktiv 68/89/EEG av den 23 januari 1968 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om sortering av rundvirke (EGT L 32, 6.2.1968, s. 12, Celex 31968L0089). EU-direktivet upphävdes 2008 genom Europaparlamentets och rådets beslut nr 714/2007/EG om upphävande av rådets direktiv 68/89/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om sortering av rundvirke (EUT L 163/16, 23.6.2007, Celex 32007D0714). EU-direktivet har inte ersatts av någon ny unionslagstiftning.

Som skäl till att direktivet upphävdes angavs i beaktandesatserna att metoderna för mätning och sortering enligt direktivet skiljer sig från de metoder som överlag används och att direktivets metoder inte har ansetts som lämpliga för marknadens behov. Metoderna enligt direktivet ansågs inte längre vara nödvändiga för den inre marknadens funktion. Vidare angavs att enligt gemenskapens politik för bättre lagstiftning understryks vikten av att förenkla nationell lagstiftning och gemenskapslagstiftning för att företagens konkurrenskraft ska förbättras och Lissabonmålen ska uppnås.

7 Virkesmätning i andra länder

7.1 Finland

I Finland trädde en ny lag om märkning av virke (414/2013) i kraft den 1 juli 2013 (prop. RP 192/2012 rd, Jord- och skogsbruksutskottets betänkande JsUB 4/2013 rd). Syftet med lagstiftningen är att trygga tillförlitligheten hos mätresultaten och de metoder och den utrustning som används vid mätning av oförädlad virke. Industriflis och sågspånspartier större än 20 m³ löst mått omfattas också av lagen. Avsikten med den nya lagen är att öka flexibiliteten i virkeshandeln och ytterligare öka förtroendet mellan parterna i mätningen och få de virkes- och entreprenadmarknader som står under utveckling att fungera bättre då det gäller samtliga virkesslag. Vikten av att behålla ett skydd för de svagare parterna, enskilda skogsägare och arbetstagare lyfts fram i propositionen.

Enligt propositionen är den största förändringen att energisortiment föreslås tas med i lagens tillämpningsområde.

Den nya lagen innebär en förenkling genom att den innehåller krav på tillförlitlighet och noggrannhet i stället för krav på mätmetod. Det underlättar utvecklandet av nya mätmetoder och deras inträde på marknaden, då de krav som ställs på nya metoder är kända på förhand och ibruktageandet av en ny metod inte förutsätter en ändring av bestämmelserna som det krävdes enligt den tidigare lagen.

7.2 Norge

I Norge finns ingen särskild lag för mätning av virke, men enligt 8 § lov om skogsbruk (skogsbrukslova, 31/2005) ska allt virke som avverkas för förädling, försäljning eller export mätas. Med virke avses enligt forskrift om skogsfond o.a. (2006 nr 881) massaved, sågtimmer, specialsortiment (fanérvirke, stolpar m.m.), energivirke inkl. grot, julgranar och virke för dekoration. Alla barr- och lövträdsarter omfattas av begreppet. Industrieflis och sågspån nämns inte i bestämmelserna. Mätningsskyldigheten omfattar inte virke som används för att täcka skogsägarens eget behov i sin jordbruks- eller skogsverksamhet. Föreskrifterna anger inte på vilket sätt eller med vilken noggrannhet mätningen ska utföras utan anger endast att den ska ske på ett försvarbart sätt. Köparen är skyldig att lämna in uppgift om den köpta volymen och dess bruttovärde till en nationell databas.

I Norge finns en skyldighet att fondera medel vid avverkning av skog enligt 14 § lov om skogsbruk. Medlen får användas av skogsägaren till långsiktiga investeringar i sin skog. Mätningsskyldigheten ger myndigheterna en möjlighet att bedöma om tillräckligt stort belopp har fonderats.

Norges riksomfattande mätningförening, Norsk Virkesmåling, mäter i det närmaste allt virke. Föreningen utvecklar de mätmetoder som används. Mätmetoderna är i stort desamma som används i Sverige.

7.3 Tyskland

I Tyskland fanns fram till och med 2010 en federal virkesmätning-lagstiftning och en lagstiftning på delstatsnivå. Den senare kunde vara olika i olika delstater. Den federala lagstiftningen byggde på EU:s virkesmätningdirektiv 68/89/EEG. När EU-direktivet upphävdes 2008 föll grunderna för den tyska virkesmätning-lagstiftningen och det finns inte några planer att ta fram en ny. Mätningen baseras i stället på ett avtalsbaserat förfarande.

På initiativ av Tysklands ekonomiska råd för skogsbruk och Tysklands ekonomiska råd för virke har skogsägarorganisationerna och skogsindustrin enats om ett avtal om kvalitetssortering av stamvirke av lövträd och om ett förslag till ramavtal för handeln med rundvirke. Detta innehåller anvisningar avseende volymmätning och kvalitetsbestämning av virke. Förslaget kommer att kompletteras med anvisningar för mätning av energisortiment.

7.4 Österrike

Österrike har ingen specifik lag om virkesmätning, utan mätningen grundar sig liksom i Tyskland på avtal mellan parterna. Samarbetsorganet FHP, Cooperative Plattform Forest-Wood-Paper, publicerar riksomfattande anvisningar för bl.a. mätning och kvalitetsklassificering av stockar, massaved, rundvirke, flis och energived. I samarbetsorganet

ingår Austria Chamber of Agriculture/Forestry (Jord- och skogsbruksrådet), Association of the Austrian Paper Industry (Austropapier) och Association of Austria Wood Industry. Österrikes träforskningsinstitut (Holzforschung Austria, FHA) ansvarar för forskning och utveckling när det gäller virkesmätning. Kalibrering och justering av mätinstrument samt testning och ackreditering av mätstationer utförs av en enhet underställd det Österrikiska träforskningsinstitutet.

8 En ny lag om virkesmätning

Regeringens förslag: Den nu gällande virkesmätningenslagen ersätts med en ny lag om virkesmätning.

Lagens syfte är att ge säljare och köpare av virke likvärdiga möjligheter att bedöma om ersättningen för det virke som överläts är rimlig.

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Av de 37 remissinstanser som inkommit med yttrande tillstyrker 33 förslaget till ny lag eller har inga invändningar mot det. Inte någon remissinstans avstyrker förslaget.

Sveriges Åkeriföretag, Skogsåakarna i Mellansverige AB, Trätransporter i Norrbotten AB, VSV Frakt AB och Träfrakt Götaland AB tillstyrker att det tydliggörs i lagen att syftet är att ge båda parter en likvärdig möjlighet att bedöma om priset för det virke som säljs är rimligt.

Skogforsk föreslår att lagen i stället för ”virkesmätningenslag” ska benämnas ”lag för mätning av tillredda, trädbaserade råmaterial”.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av lagstiftning

Som anges i avsnitt 4 ovan finns det inte något absolut krav i den nu gällande virkesmätningenslagen (1966:209) om att virke ska mätas. Det lagen kräver är att mätning av virke som är avsedd att ligga till grund för beräkningen av ersättningen för virket ska utföras enligt de föreskrifter som Skogsstyrelsen meddelar. Lagen ger således både säljare och köpare av virket en möjlighet att bedöma om ersättningen för det virke som överläts är rimlig. Lagens tillämpningsområde är begränsat till virkesmätning av sågtimmer av barrträd eller massaved.

Mer än hälften av den avverkade volymen virke i Sverige säljs av enskilda privata skogsägare. Huvuddelen av dessa enskilda skogsägare genomför en avverkning och överlåtelse av skog endast ungefär vart femte eller tionde år. Virkesköparna i Sverige består dock till största delen av större skogsägande bolag, skogsägarföreningar och sågverk som var och en genomför en stor mängd virkesköp varje år. Den enskilde skogsägaren befinner sig som säljare därför normalt i ett kunskaps- och affärsmissigt underläge gentemot virkesköparen. Det pågår för närvarande också en förändring av markägarkategorin ”enskild skogsägare” genom att allt fler skogsägare bor på annan ort än där fastigheten är belägen. Det i sin tur medför att skogsägaren av i dag är mindre direkt

aktiv i skogsbruket. Vidare är branschen komplex. Det finns en stor mängd olika handelsmått och omräkningstal för olika sortiment och kvaliteter. Säljaren är således oftast den svagare, mindre erfarna parten i affärssuppgörelsen. Virkesaffärerna för den enskilde skogsägaren omfattar ofta betydande ekonomiska värden. Exempelvis kan en avverkning av två hektar i södra Sverige ge 700 m³ virke till ett värde av ca 300 000 kronor. Virkesaffärerna kan således ofta betinga stora ekonomiska värden och det är därför av stor vikt att grunden för affärerna är korrekta och transparenta för de inblandade parterna.

Skogsnäringen är sedan länge en av landets viktigaste näringar. Nettoexporten från skogssektorn var 2012 ca 92 miljarder kronor (totalt exportvärde 122 miljarder kronor), vilket kan jämföras med nettoexporten av mineralvaror om ca 43 miljarder kronor (totalt exportvärde ca 133 miljarder kronor). Det är således viktigt att skogsnäringens råvaruförsörjning är stabil. Skogsägarens benägenhet att avverka och sälja sitt virke beror i första hand på priset på virke. Om det inte finns ett förtroende för att det virke som överläts mäts på ett korrekt och enhetligt sätt och att ersättningen för virket därmed blir korrekt, kan benägenheten hos skogsägarna att sälja minska, även om priserna är höga. Det kan leda till försörjningsproblem för skogsindustri och energisektor. Det är regeringens bedömning att en väl fungerande virkesmätning underlättar handeln med virke.

Innan virkesmätning reglerades i lag år 1935 saknade säljarintressena inflytande över virkesmätningen. Det ledde till att många säljare saknade förtroende för att mätningarna utfördes korrekt och därmed även miss-tänkte att ersättningen för virket sattes för lågt.

En virkesmätning som är korrekt utförd bidrar vidare till att virket utnyttjas på ett optimalt sätt i den efterkommande förädlingen av virket. En mätning som inte är korrekt kan alltså leda till minskade intäkter. En felmätning kan till exempel medföra att inställningen av sågutrustningen inte stämmer överens med virkets verkliga dimensioner vilket i sin tur kan leda till att virket inte utnyttjas optimalt med bl.a. ökat spill som följd. I Sverige mäts virke till ett värde av ca 40 miljarder kronor per år. Ett mätfel på en procent motsvarar därmed ett värde på 400 miljoner kronor per år.

En fungerande virkesmätning är vidare en förutsättning för s.k. lägesbyten. Lägesbyten innebär att två virkesägare byter virke med varandra, detta för att få tillgång till virke som ligger närmare till exempel det sågverk som ska såga virket. Lägesbyten medför en resurs- och energieffektivisering genom minskade virkestransporter och utsläpp. Grunden för dessa lägesbyten är förtroendet för att virket är korrekt mätt och att man använder gemensamma handelsmått. Handel med energisortiment omfattas inte av nu gällande lagstiftning. Lägesbyten av energisortiment förekommer inte i dag på grund av osäkerhet beträffande kvaliteten på utförd mätning och att olika handelsmått används.

En lagstiftning medför även att samtliga aktörer har samma regler att förhålla sig till. Detta kommer att bidra till ordning och reda samt stabilitet på virkesmarknaden. Därigenom skapas förutsättningar för en sund prisbildning på skogsråvara.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att en lag om virkesmätning, förutom att säkerställa att säljare och köpare av virke har en likvärdig

möjlighet att bedöma om ersättningen för det virke som överläts är rimlig, även bidrar till en välfungerande virkesmarknad, och en optimal användning av träprodukter. Regeringen anser av dessa skäl, i likhet med Skogsstyrelsen och remissinstanserna, att det även fortsättningsvis finns ett behov av en lag om virkesmätning.

En ny lag

Som regeringen konstaterat i avsnitt 4.2 trädde den nuvarande virkesmätninglagen i kraft 1967. Det har därefter inte skett någon ändring av lagen. Det finns därför behov av att modernisera lagen och anpassa den till bl.a. den nya regeringsformen. Med hänsyn till de omfattande ändringar som behöver göras i den nuvarande lagen anser regeringen, i likhet med Skogsstyrelsen och remissinstanserna, att den nuvarande lagen bör ersättas av en ny lag.

Skydd av svagare part

Virkesmätninglagen syftar enligt regeringens mening i första hand till att ge säljare och köpare av virke likvärdiga möjligheter att bedöma om ersättningen för det virke som överläts är rimlig. Regeringen anser i likhet med Skogsstyrelsen och remissinstanserna att detta syfte bör tydliggöras i den nya lagen.

9 Lagens tillämpningsområde

9.1 Vilka träslag, sortiment och användningsområden bör lagen omfatta?

Regeringens bedömning: Virkesmätninglagstiftningen bör gälla samtliga sortiment och flertalet användningsområden, oavsett träslag.

Skogsstyrelsens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning

Den nu gällande virkesmätninglagen omfattar mätning av sågtimmer av barrträd och massaved om mätningen är avsedd att ligga till grund för beräkning av vederlag för virket. Regeringen konstaterar inledningsvis att situationen har förändrats för flera sortiment och användningsområden. Det finns därför skäl att se över vilka träslag, sortiment och användningsområden som bör omfattas av lagen.

Energisektorn och miljöeffekter

Mätningen av energisortimentet inbegriper i dag ett flertal olika handelsmått. Energibranschen har inte på egen hand lyckats skapa en enhetligt fungerande marknad. Branschen har bl.a. av den anledningen uttryckt ett önskemål om att låta även energisortiment omfattas av virkesmätningsslagstiftningen.

Handeln med energisortiment, har under senare år ökat, försäljningen av primärt skogsbränsle har ökat från 13,9 TWh 2007 till 20,2 TWh 2011 eller med 45 procent. Energisortiment från skogen står för en betydande del av landets totala energitillförsel, ca 20 procent inklusive massaindustrins returflutar, och energisortimentens betydelse förväntas öka i framtiden.

Energisortiment från skogen får allt större betydelse i arbetet med att minska användningen av fossila råvaror och därmed minska utsläpp av koldioxid till atmosfären. Som regeringen tidigare har konstaterat kan en ökande del av den skogliga produktionen förväntas användas som bioenergi (prop. 2007/08:108 En skogspolitik i takt med tiden s. 26, bet. 2007/08: MJU18, rskr. 2007/08:244). Vidare spelar, som regeringen tidigare bedömt, en utökad produktion av bioenergi en avgörande roll bl.a. för att nå målet om att fossila bränslen inte ska användas för uppvärmning efter 2020. En utökad produktion av bioenergi är också en förutsättning för att Sverige ska kunna uppfylla sitt mål avseende andelen förnybar energi till 2020 (prop. 2008/09:163 En sammanhållen klimat- och energipolitik s. 48, bet. 2008/09: NU25, rskr. 2008/09:301).

Med anledning av meddelande ”Förnybar energi: en viktig faktor på den europeiska energimarknaden” (COM (2012) 271) som presenterades av kommissionen 2012 har regeringen bedömt att en ökning av förnybar energi är gynnsam för att uppnå de energipolitiska målen om ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Regeringen instämmer även i kommissionens bedömning att förnybar energi är ett viktigt medel för att nå målet om minskade utsläpp av växthusgaser och kommer att utgöra en viktig del i omställningen till ett hållbart energisystem. (Faktapromemoria 2012/13:FPM14).

Regeringen anser således att energisortiment från skogen är en viktig komponent i arbetet med att motverka den globala uppvärmningen. Regeringen delar Skogsstyrelsens bedömning om att en minskad tilltro till virkesmätningen leder till minskad handel med virke och minskad avverkning samt att en sådan minskning normalt sett i första hand drabbar sortiment med lägre ekonomiskt värde såsom energisortiment. Vidare instämmer regeringen i Skogsstyrelsens bedömning om att en utvidgning av virkesmätningsslagstiftningen till att även omfatta energisortimentet bidrar till en ökad trovärdighet för virkesmätning av detta sortiment och därmed till en fungerande marknad för energisortiment och möjlighet till ökad användning av skogsråvara i stället för fossil råvara.

Ett inbegripande av energisortimenten i virkesmätningsslagstiftningen medför enligt regeringen ett mer enhetligt användande av handelsmått vilket också skapar förutsättningar för att på ett kostnadseffektivt sätt producera tillförlitlig statistik när det gäller uttag och användning av olika energisortiment. Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot att lagens tillämpningsområde utvidgas till att även

omfatta energisortimentet. Regeringen delar remissinstansernas uppfattning i det avseendet.

Annan användning av träfiber

Sågtimmer av löv omfattas inte av den nu gällande virkesmätningenslagen (1966:209). Detsamma gäller annan användning av träfiber än den traditionella, till exempel till nya material, drivmedel, textilier m.m. Regeringen anser i likhet med Skogsstyrelsen att genom att låta all mätning av virke omfattas av samma regler skapas en sund prisbildning som underlättar en effektiv användning av virke – oavsett trädslag och användningsområde. Detta är en förutsättning för en effektiv och ändamålsenlig utveckling av de näringar som utnyttjar virke som råvara och bidrar till en korrekt fördelning av råvaran mellan industrigrenar. En förutsättning för effektiv användning av råvaran är att prisjämförelser kan göras, vilket förutsätter att råvaran mäts korrekt. Vidare, som Skogsstyrelsen konstaterar, är sortimentsbegreppet inte längre lika oföränderligt, utan har blivit allt mer flyktigt på så vis att nya sortiment tillkommer löpande, medan gamla försvinner. En lagstiftning som kopplas till sortiment riskerar därför att bli oförutsägbar och utvecklingshämmande. Genom att utveckla lagstiftningen så att den blir sortimentsneutral undviks dessutom omotiverade skillnader mellan olika aktörer och det uppstår inga gränsdragningsproblem angående lagstiftningens omfattning. Remissinstanserna har tillstyrkt eller har inte något att invända mot bedömningen att virkesmätningenslagstiftningen bör gälla samtliga sortiment och flertalet användningsområden, oavsett trädslag. Regeringen delar bedömningen att utgångspunkten bör vara att lagstiftningen omfattar samtliga trädslag, sortiment och aktörer på virkesmarknaden, oberoende av virkets användning, för att därigenom skydda den svagare parten och främja en fungerande virkesmarknad. Det kan dock finnas skäl att göra undantag från tillämpningen av lagen när det inte finns något skyddsbehov för säljaren.

9.2 Vad avses med virke?

Regeringens förslag: Med virke avses stam, stubbe och grenar av avverkade träd oavsett sönderdelning före industriell vidareförädling.

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Med undantag för *Skogforsk* tillstyrker remissinstanserna förslaget eller har inte några invändningar mot det. *Skogforsk* föreslår att begreppen ”trädbaserade råmaterial” och ”tillredda trädbaserade råmaterial” ska användas i stället för bl.a. begreppet ”virke”.

Skälen för regeringens förslag: Den nu gällande virkesmätningenslagen innehåller inte någon definition av begreppet virke. Skogsstyrelsen föreslår att virke i den nya lagen ska definieras till att avse stam, stubbe och grenar av avverkade träd oavsett sönderdelning före industriell vidareförädling. Regeringen konstaterar att om lagen utvidgas till att avse samtliga sortiment, där energisortimentet bedöms vara det med störst omfattning, bör definitionen, såsom Skogsstyrelsen föreslår, förutom

stam även omfatta stubbe och grenar. I så fall bör lagen även, i enlighet med vad Skogsstyrelsen föreslår, omfatta virke oavsett sönderdelning före industriell vidareförädling eftersom energisortiment ofta flisas eller krossas innan mätning. Detta kan t.ex. ske i samband med avverkningen. Skogsstyrelsen föreslår däremot att definitionen inte ska omfatta sådan sönderdelning som sker vid industriell vidareförädling. Som det konstateras i avsnitt 8 är lagens primära syfte att säkerställa att den svagare parten får en möjlighet att bedöma om ersättningen för det virke som överläts är rimlig. Vid industriell vidareförädling är säljaren ofta en industri, såsom ett sågverk. Den sönderdelning som sker vid industriell vidareförädling resulterar normalt i träprodukter eller i restprodukter, såsom flis eller sågspån. Regeringen gör därför bedömningen att säljaren i dessa fall inte är att se som en svag part varför virke som sönderdelas vid industriell vidareförädling, i likhet med Skogsstyrelsens förslag, inte bör omfattas av definitionen av virke. Genom att definitionen inte omfattar sönderdelning som sker vid industriell vidareförädling undantas förädlad virke eller biprodukter som uppstår vid förädling i industriell skala eller energiproduktion i industriell skala. Detta utvecklas nedan i avsnitt 9.5.

9.3 Vad avses med virkesmätning?

Regeringens förslag: Med virkesmätning avses bestämmande av virkets kvantitet och virkets lämplighet för avsedd användning.

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Med undantag för *Skogforsk* tillstyrker remissinstanserna förslaget eller har inte några invändningar mot det. *Skogforsk* föreslår att begreppet ”mätning av tillredda, träbaserade råmaterial” används i stället för begreppet ”virkesmätning”.

Skälen för regeringens förslag: För att ersättningen ska kunna bestämmas genom en mätning måste dels kvantiteten bestämmas, t.ex. i form av antal, volym, vikt eller energiinnehåll, dels en bedömning göras av i vilken utsträckning som virket är lämpligt för avsedd användning. Lämplighet för avsedd användning kan avse bestämmande av vilken kvalitetsklass virket tillhör, vilket i så fall har betydelse för den ersättning per kvantitet virke som ska lämnas, eller om virket är leveransgillt, dvs. i vilken utsträckning som virket överensstämmer med vad parterna har avtalat, t.ex. gällande trädslag, dimensioner och längder, andel röt-skador, kvistighet, m.m. eller om stockarna är behäftade med tillredningsfel såsom krokighet, röt-skador eller kapsprickor.

I den nu gällande virkesmätningenslagen definieras virkesmätning som bestämmande av virkets stycketal, dimensioner, volym eller vikt samt bedömmande av virkets beskaffenhet och lämplighet för avsedd användning. Skogsstyrelsen föreslår att begreppet i stället bör definieras som bestämmande av virkets kvantitet och virkets lämplighet för avsedd användning. Det innebär att det blir möjligt att även bestämma kvantiteten i form av virkets energiinnehåll. Regeringen delar Skogsstyrelsens bedömning att virkets stycketal, dimensioner, volym och vikt kan ersättas

med det överordnade begreppet virkets kvantitet. En bestämmelse om detta bör föras in i den nya lagen.

9.4 Bör endast mätning som ligger till grund för bestämmande av ersättningen för det virke som överläts omfattas av lagen?

Regeringens förslag: Lagen ska gälla virkesmätning som ligger till grund för bestämmande av ersättningen för det virke som överläts.

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget. *Skogsindustrierna* anser att handel med rotposter inte är tillräckligt belyst vilket gör det svårt att avgöra huruvida mätning av rotposter bör omfattas av lagen eller inte. Allt mer virke kan komma att mätas rotstående med hjälp av t.ex. laserscanning.

Skälen för regeringens förslag: Den nu gällande virkesmätningenslagen omfattar endast virkesmätning som är avsedd att ligga till grund för beräkning av vederlag för virket. Skogsstyrelsen föreslår att även den nya lagen endast bör gälla för virkesmätning som är vederlagsgrundande.

I avsnitt 5 återfinns en beskrivning av de i dag vanligast förekommande överlåtelseformerna på den svenska virkesmarknaden. Skogsstyrelsen bedömer att överlåtelseformerna avverkningsuppdrag och leveransrotköp bör omfattas av lagen medan överlåtelseformen rotpostköp inte bör omfattas. Som skäl till att rotpostköp inte bör omfattas anger Skogsstyrelsen att mätningen som regel utförs på uppdrag av säljaren vilket innebär att denne inte kan anses vara en svagare part samt att mätningen inte direkt ligger till grund för bestämmande av ersättningen för det virke som överläts utan är ett underlag för parterna att förhandla om ersättningen.

Regeringen delar Skogsstyrelsens bedömning att lagen om virkesmätning bör omfatta mätningar som ligger till grund för bestämmande av ersättningen för det virke som överläts eftersom lagens primära syfte är att ge båda parter möjlighet att bedöma rimligheten av ersättningen. Regeringen anser dock att i stället för begreppen vederlag och vederlagsgrundande bör formuleringen ”virkesmätning som ligger till grund för bestämmande av ersättningen för det virke som överläts” användas eftersom det på ett enklare sätt förklarar vad som avses.

Regeringen bedömer att det för närvarande inte finns skäl att särskilt undanta vissa överlåtelseformer från lagens tillämpningsområde. Enligt regeringens mening bör utgångspunkten för om en överlåtelseform omfattas av lagen vara om den mätning som utförs i samband med överlåtelseformen ligger till grund för bestämmande av ersättning för det virke som överläts eller inte. Det innebär att överlåtelseformerna avverkningsuppdrag och leveransrotköp, som i dag omfattas av lagen även fortsättningsvis kommer att göra det. Överlåtelseformen rotpostköp som i dag inte omfattas av lagstiftningen kommer å andra sidan endast undantagsvis att omfattas av lagen eftersom mätningen för sådana

överlåtelse som regel inte direkt ligger till grund för bestämmande av ersättning för det virke som överläts.

Skogsindustrierna anser att handel med rotposter inte är tillräckligt belyst vilket gör det svårt att avgöra om mätning av rotposter bör omfattas av lagen eller inte. Vidare anför *Skogsindustrierna* att allt mer virke kan komma att mätas rotstående med hjälp av ny teknik såsom laserscanning. Regeringen instämmer i att handeln med rotposter kan behöva belysas ytterligare varför regeringen överväger att ge *Skogsstyrelsen* i uppdrag att utreda om den nya lagens tillämpningsområde på sikt ska utvidgas till att även avse rotpostköp.

9.5 Undantag från lagens tillämpningsområde

Regeringens förslag: Lagen ska inte tillämpas på mätning av virke som tidigare har överlåtits, som överläts till en enskild person för privat bruk, som överläts till näringsidkare för småskalig förädling eller småskalig energiproduktion, eller som överläts mellan företag i samma koncern. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som närmare avses med småskalig förädling, småskalig energiproduktion och koncern.

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Skillnaden är att *Skogsstyrelsen* föreslår att undantagen från tillämpningsområdet ska finnas på förordningsnivå, att virkesmätning som sker vid försäljning i koncern inte ska undantas från lagens tillämpningsområde och att *Skogsstyrelsen* i stället för undantag för överlåtelse till en enskild person för privat bruk och till näringsidkare för småskalig förädling eller småskalig energiproduktion föreslår ett undantag för om virket är avsett för andra ändamål än förädling i industriell skala eller energiproduktion i industriell skala.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslagen.

Svebio, *Energimyndigheten* och *Svenska träbränsleföreningen* bedömer att begreppet ”energiproduktion i industriell skala” behöver tydliggöras. *Svebio* och *Energimyndigheten* ser annars risker med att undantagen från lagen kan bli för omfattande. *Svebio* anser att detsamma även gäller för begreppet ”förädling i industriell skala”. *Energimyndigheten* anser att el- och fjärrvärmeproduktion bör betraktas som energiproduktion i industriell skala. Myndigheten anser att kvantiteter som är avsedda att användas i närvärmecentraler och i panncentraler i lokaler och större bostäder inte bör omfattas av undantaget.

Kammarrätten i Jönköping ifrågasätter om det virke som undantas genom 1 § 3 förslaget till virkesmättningsförordning (förädlad virke eller biprodukter som uppstår vid förädling i industriell skala eller energiproduktion i industriell skala) utesluts redan genom den föreslagna definitionen i 3 § virkesmättningslagen.

Sveriges Åkeriföretag, *Skogsåakarna i Mellansverige AB*, *Trätransporter i Norrbotten AB*, *VSV Frakt AB* och *Träfrakt Götaland AB* menar

att det är viktigt att undantagen blir tydliga och att affärer mellan industriella parter bör undantas från lagens tillämpningsområde.

Skogsindustrierna anser att koncerninterna köp eller köp där ägaren av det säljande företaget och det köpande företaget är densamma inte ska omfattas av lagen. *Skogsägarna Mellanskog* ställer sig frågande till om sådana köp bör omfattas av lagstiftningen. *Skogsindustrierna* anser att en möjlig lösning kan vara att bemyndiga Skogsstyrelsen att kunna utfärda dispens från lagkraven för definierade affärsled.

Bergvik Skog anser även att affärer mellan aktörer på virkesmarknaden där ingen kan anses vara en svagare part bör kunna genomföras på ett förenklat sätt. En dispensmöjlighet bör därför övervägas.

Hovrätten för Nedre Norrland anser att det tydligare bör framgå om lagstiftningen även gäller vid koncerninterna överlåtelser.

Sveaskog anser att professionella aktörer på virkesmarknaden med tillräckligt av resurser och kompetens inom virkesmätning som säljer virke kan tillvarata sina intressen själva. Det gäller även vid försäljningar inom koncerner. Den nya lagen kan för dessa aktörer leda till onödiga kostnader.

Skogsägarna Mellanskog anser att det bör vara möjligt att få undantag vid oväntade situationer såsom stormfällning av skog och då nya lastnings- och mätplatser uppstår med kort framförhållning. Undantag från tillämpning av lagen bör uppdras åt Skogsstyrelsen och branschen.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkt för undantag

För parterna i en virkesaffär gäller, liksom i andra affärssuppgörelser, avtalsfrihet. Det innebär att säljaren och köparen kan avtala om att genomföra en överlåtelse genom att bestämma ersättningen för virket på annat sätt än att låta det baseras på en virkesmätning. I det fallet är det givetvis inte tvingande att tillämpa bestämmelserna i virkesmätning-lagen. Den nuvarande virkesmätning-lagen är tvingande på så sätt att om parterna väljer att låta en virkesmätning ligga till grund för bestämmande av ersättningen för virket ska reglerna i lagstiftningen följas.

Lagens syfte är att säkerställa att båda parterna får ett underlag som ger dem en likvärdig möjlighet att bedöma vad som är rimlig ersättning för det virke som överläts. Utgångspunkten bör alltså enligt regeringens mening vara att lagen ska gälla i de fall den ena parten bedöms vara svagare.

I avsnitt 10 bedömer regeringen att lagstiftningen även fortsättningsvis bör vara teknik- och metodneutral. Regeringen konstaterar inledningsvis att behovet av undantag från lagstiftningen skulle ha varit större om lagstiftningen hade reglerat vilken teknik och metod som ska användas. Vissa säljare, t.ex. skogsbolag, är aktörer som själva bör kunna ta tillvara sina intressen i en affärssuppgörelse. I sådana fall när skyddsbehovet gör sig mindre gällande minskar behovet av att låta lagstiftningen omfatta den aktuella situationen. Det kan även finnas skäl till att inte låta virkesmätning-lagen gälla vid överlåtelse till privatpersoner. Regeringen anser alltså att det finns behov av att undanta viss virkesmätning från lagens tillämpningsområde.

Undantag för senare affärsled?

I likhet med Skogsstyrelsen anser regeringen att skyddsbehovet för svagare part gör sig gällande särskilt i första affärsledet. Första affärsledet utgörs normalt av markägarens överlåtelse av virket till en köpare. Vid överlåtelse av virke i senare affärsled bedömer regeringen att det inte finns något skyddsbehov eftersom parterna i dessa fall får anses vara jämbördiga. Exempel på överlåtelse i senare affärsled är ett sågverk som köpt virke från en föryngringsavverkning och inte är i behov av den avverkade massaveden, utan säljer denna vidare till ett pappersmassa- bruk. Lagstiftningen bör således endast omfatta första affärsledet och inte virke som tidigare har överlåtits. Regeringen anser att undantaget även bör omfatta virke som tidigare har överlåtits på annat sätt än genom försäljning varför undantaget bör få en annan utformning än den som Skogsstyrelsen föreslår. Regeringen anser vidare, till skillnad från Skogsstyrelsen, att undantaget bör finnas på lagnivå.

Undantag för privat bruk och till näringsidkare för småskalig förädling eller småskalig energiproduktion?

Regeringen bedömer i likhet med Skogsstyrelsen att lagstiftningen inte bör omfatta virkespartier som har litet värde för säljaren. Ett exempel är när en skogsägare säljer ved eller sågtimmer till en enskild person för privat bruk. Att generellt låta volymmässigt små virkespartier undantas från lagstiftningen är inte tillfredsställande, eftersom små volymer av t.ex. fanérvirke kan ha ett mycket högt ekonomiskt värde vilket motiverar en väl utförd virkesmätning.

Skogsstyrelsen föreslår ett undantag för försäljning av virke som är avsett för andra ändamål än förädling i industriell skala eller energiproduktion i industriell skala med motiveringen att det innebär att lagstiftningen därigenom inte kommer att omfatta virkespartier som har litet värde för säljaren. *Svebio, Energimyndigheten* och *Svenska trädbränsleföreningen* pekar dock på att begreppet ”energiproduktion i industriell skala” behöver tydliggöras. *Svebio* och *Energimyndigheten* ser annars risker med att undantagen från lagen kan bli för omfattande. *Svebio* anser att det samma även gäller för begreppet ”förädling i industriell skala”. Regeringen delar remissinstansernas bedömning att det föreslagna undantaget bör förtydligas. Regeringen anser därför att undantaget bör formuleras så att det avser undantag för överlåtelse till en enskild person för privat bruk och till näringsidkare för småskalig förädling eller småskalig energiproduktion. Undantaget bör finnas på lagnivå. Småsågar och hantverk kan nämnas som exempel på sådant som omfattas av undantaget. Enligt svensk sågverksinventering anses småsågar vara sågverk som sågar mindre än 1 000 m³ vilket motsvarar ca 2 000 m³ fast mått virke. Sådana sågverk sågar ca 1,8 procent av den sågade trävaran i Sverige. Vad som närmare avses med småskalig förädling och småskalig energiproduktion bör tydliggöras i föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar. Lagen bör innehålla en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar sådana verkställighetsföreskrifter.

Undantag för mätning av förädlat virke m.m.?

Det förekommer att företag som äger sågverk även äger skog. Då kan leverans från den egna skogen till det egna sågverket ske utan att en mätning enligt virkesmätningsslagen behöver utföras eftersom mätningen inte behövs för bestämmande av ersättning för virke. Detta i sig medför att första gången virket överläts är det som sågade produkter, såsom plank eller brädor, eller som biprodukter som uppstår vid förädlingen, såsom flis och spån. Skogsstyrelsen föreslår att sådana produkter ska undantas från lagens tillämpningsområde. Regeringen delar bedömningen att sådana produkter inte bör omfattas av lagens tillämpningsområde eftersom parterna i en sådan situation får anses vara jämbördiga.

Regeringen instämmer vidare i *Kammarrätten i Jönköpings* bedömning att det virke som Skogsstyrelsen föreslår ska undantas genom 1 § 3 förslaget till virkesmätningssförordning (förädlat virke eller biprodukter som uppstår vid förädling i industriell skala eller energiproduktion i industriell skala) lagtekniskt redan utesluts genom den föreslagna definitionen av virke i 3 § virkesmätningsslagen (med virke avses ... innan industriell vidareförädling). Det behövs därför inte något särskilt undantag för den situationen.

Undantag för juridiska personer eller koncerner?

Regeringen delar Skogsstyrelsens bedömning att det inte är lämpligt att utforma ett undantag så att försäljningar som sker mellan juridiska personer undantas från lagens tillämpningsområde eftersom en fysisk person kan bedriva en mindre verksamhet i form av en juridisk person, t.ex. i ett aktiebolag eller ett handelsbolag. En sådan fysisk person kan behöva det skydd som lagen avser ge den svagare parten. Regeringen bedömer därför att det är svårt att utforma undantag från lagstiftningen baserat på bedriven verksamhetsform.

Regeringen bedömer, i likhet med *Skogsindustrierna*, *Skogsägarna Mellanskog* och *Sveaskog*, att lagen inte ska vara tillämplig på virkesmätning som sker vid överlåtelse i koncernförhållanden eftersom företagen styrs av samma ägarintressen och det inte kan anses finnas någon svagare part som behöver skyddas. Regeringen anser därför att lagen bör innehålla ett undantag för mätning av virke som överläts mellan företag inom samma koncern. Vad som avses med koncern bör tydliggöras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Lagen bör innehålla en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar sådana verkställighetsföreskrifter.

Undantag för mätning av virke vid export, import, utförsel och införsel?

Säljaren och köparen kan vid export och utförsel av virke välja att utföra virkesmätning som ligger till grund för bestämmande av ersättning för virket i Sverige eller utomlands. Ett annat alternativ är att inte låta en virkesmätning ligga till grund för bestämmandet av ersättningen. Väljer parterna att utföra den mätningen i Sverige bör den svenska lagstiftningen gälla enligt regeringen eftersom det kan finnas skäl att skydda en svagare part. Lagen bör därför inte innehålla ett undantag för mätning av virke som exporteras eller förs ut.

Vid import och införsel är det sällan fråga om handel i första affärsled. Regeringen delar därför Skogsstyrelsen bedömning att skyddsbehovet i dessa situationer normalt inte gör sig gällande då denna handel normalt sker mellan jämbördiga parter. Ett särskilt undantag för mätning i samband med import och införsel behövs dock inte eftersom det redan finns ett undantag för mätning av virke som tidigare har överlåtit.

Undantag för mätning av virke efter omfattande stormfällning?

Skogsägarna Mellanskog anser att det bör vara möjligt att få undantag vid oväntade situationer såsom stormfällning av skog och då nya lastnings- och mätplatser uppstår med kort framförhållning. Regeringen delar inte uppfattningen att det finns ett behov av en sådan undantagsmöjlighet eftersom det var möjligt att utföra mätningar enligt den nuvarande virkesmätninglagen efter stormen Gudrun 2005. Vidare kan en omfattande storm leda till att skogägares hela skogsinnehav blir stormfällt vilket innebär att de är i extra stort behov av det skydd som lagen innebär.

10 Teknik- och metodneutral virkesmätning

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur virkesmätning ska utföras.

Regeringens bedömning: Virkesmätningens lagstiftningen bör vara teknik- och metodneutral.

Skogsstyrelsens förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget och bedömningen. *Svebio, Sveaskog, Skogsindustrierna, SDC, VMF Nord, VMF Syd, VMF Qbera, LRF Skogsägarna, Skogsägarna Norrskog, Bergvik Skog* och *Energimyndigheten* är positiva till att regelverket föreslås vara teknikneutralt och endast omfatta noggrannhet. Att lagstiftningen är teknikneutral innebär att en fortsatt utveckling av mätning och mätmetoder inte hämmas. *Sveriges Åkeriföretag, Skogsåkarna i Mellansverige AB, Trätransporter i Norrbotten AB, VSV Frakt AB* och *Träfrakt Götaland AB* anser att det är bra att lagstiftningen är teknikneutral.

Kammarrätten i Jönköping och *Energimyndigheten* anser att bedömningen att lagstiftningen även fortsättningsvis bör vara teknikneutral bör återspeglas i bemyndigandena, exempelvis genom att bemyndigandena i stället för att avse ”hur virkesmätning som omfattas av denna lag ska utföras” ska avse ”med vilken noggrannhet virkesmätning enligt denna lag ska utföras”.

LRF Skogsägarna och *Skogsägarna Norrskog* anger att mätnoggrannhet inte bara bör avse hur noga en virkesmängd mäts, utan även vilken tolerans som accepteras för systematiska fel och med vilken precision som produkten i övrigt ska specificeras.

Skogsägarna Mellanskog anser att den närmare utformningen av noggrannhetskraven för olika sortiment och mätmetoder bör beakta vad som är praktiskt och ekonomiskt möjligt.

Skogsindustrierna anser att noggrannhetskraven på partierna ska kunna avtalas mellan parterna. *Bergvik Skog* anser att den möjligheten ska finnas för aktörer där ingen kan anses vara en svagare part än den andre.

Svenska trädbränsleföreningen pekar på att lokala försörjningssystem med skogsbränsle direkt från lokala skogsägare till lokala värmecentraler oftast är mycket resurseffektiva (bl.a. låga logistikkostnader) och med goda hållbarhetsegenskaper i övrigt. De bör inte försvåras av mätningsobestämmelser. I sådana flöden kan man som regel mäta flisvolym i skeppa och ibland finns även möjlighet till vägning med våg inbyggd i kran eller bil. Sådana enkla mätförfaranden bör inte försvåras av nya föreskrifter. I lokala system är det ofta lastbilsförarna som mäter på uppdrag av säljaren och köparen varför kraven bör utformas på rimligt sätt. Föreningen anser vidare att krav på mätnoggrannhet måste sättas i relation till värdet på den mätta varan. Högvärdigt sågtimmer kan t.ex. mätas med större noggrannhet och tåla högre mätningkostnad än vad som är motiverat för energisortiment.

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) anser att korrektheten i virkesmätningen bör säkerställas genom att kompetensen säkras hos dem som utför den, vilket bäst sker genom ackreditering. Ett företag är i dag ackrediterat hos Swedac med avseende på virkesmätning. Genom ackrediteringen och den tillsyn som den innebär, utövas bedömning och tillsyn över den ackrediterades arbetssätt och utrustning samt personalens kompetens. Även den ackrediterades oberoende och opartiskhet bedöms. Swedac anser att förslaget till ny lag innebär att det företag som är ackrediterat med avseende på virkesmätning kommer att bli föremål för tillsyn av två myndigheter för väsentligen samma sak, vilket inte är förenligt med regeringens arbete med att förenkla för företagen. Den föreslagna lagen och förordningen bör kompletteras med ett bemyndigande för Skogsstyrelsen att föreskriva om krav på ackreditering. Genom ackrediteringen bedöms även att korrekt metodik och utrustning används.

Vidare påpekar *Swedac* att myndighetens föreskrifter innehåller krav på icke-automatiska vågar, bl.a. för sådana som används för bestämning av massa i samband med handel, samt för mätinstrument som på olika sätt mäter längd, volym och dimension. Föreskrifterna, som genomför EU-direktiv, innehåller bl.a. krav på mätnoggrannhet och bör beaktas när Skogsstyrelsen meddelar sina föreskrifter om mätnoggrannhet. Skogsstyrelsen bör inte meddela bestämmelser som direkt eller indirekt innebär att det inte är tillåtet att använda vågar eller andra mätinstrument som uppfyller kraven i EU-direktiven. Swedac har även föreskrifter med icke-tvingande krav på automatiska vågar. Det kan finnas skäl att göra dessa krav tvingande om vågarna används för vederlagsgrundande mätning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Enligt nu gällande virkesmätningsslag har Skogsstyrelsen rätt att meddela föreskrifter om hur virkesmätningen ska utföras. Som nämns i avsnitt 4 anger de föreskrifter som Skogsstyrelsen har meddelat med stöd av bemyndigandet med vilken noggrannhet som virkesmätning ska utföras, att den ska utföras med omsorg och att mätutrustning som används ska vara lämplig för sitt

ändamål. Den nuvarande lagstiftningen är alltså teknik- och metodneutral. Regeringen delar remissinstansernas och Skogsstyrelsens uppfattning om att virkesmätningens lagstiftningen även fortsättningsvis bör vara det eftersom det dels innebär att utvecklingen av nya metoder inte hindras, dels ger den som mäter en större frihet att utforma sin verksamhet. En målstyrd lagstiftning innebär dock att verksamhetsutövaren även åläggs ett större ansvar för att lagstiftningen följs. Regeringen återkommer nedan i avsnitt 12.2 till frågan om egenkontroll.

Regeringen bedömer vidare att noggrannhetskrav även fortsättningsvis bör meddelas av myndighet i föreskrifter med hänsyn till detaljeringsgraden av sådana föreskrifter. Regeringen delar dock inte den uppfattning som framförs av *Kammarrätten i Jönköping* och *Energimyndigheten* att bemyndigandet ska begränsas till att endast avse med vilken noggrannhet som mätning ska utföras eftersom det kan vara lämpligt att även t.ex. meddela föreskrifter om att mätningen ska utföras med omsorg och att den mätutrustning som används ska vara lämplig för sitt ändamål. Regeringen anser dock, i likhet med remissinstanserna, att det är viktigt att de föreskrifter som meddelas av Skogsstyrelsen inte leder till att regelverket upphör att vara teknik- och metodneutralt.

Skogsägarna Mellanskog anser att den närmare utformningen av noggrannhetskraven för olika sortiment och mätmetoder bör beakta vad som är praktiskt och ekonomiskt möjligt. *Svenska trädbränsleföreningen* har påtalat att kraven på mätnoggrannhet måste sättas i relation till värdet på den mätta varan. Av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning följer att Skogsstyrelsen ska göra sådana överväganden när de detaljerade bestämmelserna tas fram.

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) anser att korrektheten i virkesmätningen bör säkerställas genom att ett krav införs på ackreditering. Regeringen anser dock inte att det finns skäl att i dagsläget införa ett sådant krav. Den som utför virkesmätning kan välja att uppfylla noggrannhetskraven genom att ackreditera sig mot en standard som har utarbetats av t.ex. SDC.

11 Säljarens och köparens rätt att få del av resultatet av mätningen

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att lämna resultatet av utförd virkesmätning, uppgifter om mätningen och information som ligger till grund för mätningen till säljare och köpare samt att under viss tid spara resultatet av utförd mätning, uppgifterna om mätningen och den information som ligger till grund för mätningen.

Regeringens bedömning: Både säljare och köpare bör få ta del av resultatet av utförd mätning, uppgifterna om mätningen och den information som ligger till grund för mätningen.

Skogsstyrelsens förslag och bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag med den skillnaden att bemyndigandet har en delvis annan utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslagen och bedömningen. *SDC, VMF Nord, VMF Syd, VMF Qbera, Skogsägarna Norrskog, Bergvik Skog, Sveaskog, Svebio, LRF Skogsägarna* tillstyrker att resultat av mätning ska lämnas till köpare och säljare, men det bör även anges inom vilken tidsram detta ska ske.

SDC, VMF Nord, VMF Syd, VMF Qbera, Skogsindustrierna, Skogsägarna Norrskog, Bergvik Skog anser att 5 § i förslaget till virkesmätningslag är otydlig när det gäller huruvida tillsynsmyndigheten har bemyndigande att utfärda föreskrifter om information om vem som utfärdat mätningen. Det framgår av författningskommentarerna att denna möjlighet ska finnas, vilket är bra, men lagtexten kan behöva tydliggöras på den punkten.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Resultatet av utförd mätning kallas för mätbesked. Om syftet med lagen ska uppnås, att både säljare och köpare ska ha likvärdiga möjligheter att bedöma om ersättningen för virket är rimlig, förutsätter det att båda parterna får ta del av resultatet av utförd mätning. Regeringen instämmer därför med remissinstanserna och Skogsstyrelsen i att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör ges bemyndigande att meddela föreskrifter med sådant innehåll. Skogsstyrelsen har angett att sådana föreskrifter även kan avse uppgifter om säljare och köpare, vem som mätt virket, var, när och hur virket är mätt. dvs. uppgifter om den utförda mätningen. Regeringen instämmer i Skogsstyrelsens bedömning om att säljare och köpare även bör få ta del av sådana uppgifter eftersom de dels kan behövas för att parterna ska kunna identifiera det mätta partiet virke, dels bidra till att parterna känner förtroende för att mätningen har utförts korrekt. *SDC, VMF Nord, VMF Syd, VMF Qbera, Skogsindustrierna, Skogsägarna Norrskog, Bergvik Skog* befarar att bemyndigandet kan behöva få en tydligare utformning för att det även ska kunna omfatta föreskrifter om vem som utfärdat mätningen. Regeringen instämmer i detta och anser det bör tydliggöras att bemyndigandet även avser uppgifter om mätningen, såsom vem som har utfört mätningen, vem som är säljare respektive köpare, var, när och hur virket har mätts.

SDC, VMF Nord, VMF Syd, VMF Qbera, Skogsägarna Norrskog, Bergvik Skog, Sveaskog, Svebio, LRF Skogsägarna anser att det bör anges i föreskrifter inom vilken tidsram som resultatet av en utförd mätning ska lämnas till köpare och säljare. Regeringen kan inledningsvis konstatera att det föreslagna bemyndigandet innefattar en möjlighet att föreskriva om inom vilken tid efter genomförd mätning som resultatet av mätningen, det s.k. mätbeskedet, ska lämnas. Regeringen anser, i likhet med flera av remissinstanserna, att det finns skäl att i föreskrifter även föreskriva om inom vilken tidsram efter genomförd mätning som mätbeskedet ska lämnas.

Skogsstyrelsen har även föreslagit att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om att resultatet av mätningen och den information som ligger till grund för resultatet ska sparas under viss tid och på begäran lämnas till säljare och köpare.

Information som ligger till grund för resultatet kan avse trädslag, inmätt volym fördelad på stocknivå, kvalitet med mera. För att säkerställa förtroendet för att mätningar utförs med tillräcklig noggrannhet anser regeringen i likhet med Skogsstyrelsen och remissinstanserna att säljaren och köparen även bör ha en rätt att få del av den information som ligger till grund för resultatet av mätningen. En förutsättning för en sådan möjlighet är att den som utför mätningen åläggs en skyldighet att spara uppgifterna under en viss tid. Som regeringen bedömer i avsnitt 12.4 kan sådana uppgifter, såväl som resultatet av den utförda mätningen, också behövas för den tillsyn som bedrivs. Regeringen anser därför i likhet med Skogsstyrelsen och remissinstanserna att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ges bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet dels att under viss tid spara resultatet av den utförda mätningen och den information som ligger grund för resultatet. Regeringen anser dock att det bör tydliggöras att bemyndigandet även avser uppgifter om utförd virkesmätning samt att skyldigheterna ska avse den som utför mätningen. Regeringen anser att bemyndigandet att meddela föreskrifter som säkerställer att säljaren och köparen får ta del av resultatet av utförd mätning, uppgifter om mätningen och den information som ligger till grund för mätningen bör utformas som ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att lämna resultatet av mätningen, uppgifterna om mätningen och informationen som ligger till grund för mätningen till säljare och köpare. Sådana föreskrifter kan dels avse en skyldighet att efter utförd mätning lämna t.ex. resultatet eller uppgifter om mätningen till säljare och köpare, dels en skyldighet att på begäran lämna vissa uppgifter eller information till säljare och köpare.

12 Tillsynsfrågor

12.1 Tillsynsmyndighet

<p>Regeringens bedömning: Skogsstyrelsen bör vara tillsynsmyndighet i fråga om de föreskrifter som meddelas i anslutning till lagen om virkesmätning.</p>
--

Skogsstyrelsens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning med den skillnaden att Skogsstyrelsens upplysningsbestämmelse även avser tillsyn över lagen om virkesmätning.

Remissinstanserna: *Energimyndigheten* tillstyrker att Skogsstyrelsen även fortsättningsvis är tillsynsmyndighet för virkesmätningenslagen. Övriga remissinstanser har inte berört frågan särskilt.

Skälen för regeringens bedömning: Inledningsvis kan det konstateras att den nya virkesmätningenslagen inte föreslås innehålla några materiella bestämmelser varför tillsyn över virkesmätningenslagstiftningen kan begränsas till att avse tillsyn över de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Skogsstyrelsen är central myndighet med tillsynsansvar för frågor som rör skogsmark och skogsbruk enligt bl.a. skogsvårdslagen (1979:429) och miljötillsynsförordningen (2011:13). Skogsstyrelsen har ansvaret för tillsynen över den nu gällande virkesmätningsslagstiftningen enligt förordningen (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen. Skogsstyrelsen har också tillsynsansvar över Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 av den 20 oktober 2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden (EUT L 295, 12.11.2010, s. 23, Celex 32010R0995) enligt förordningen med instruktion för Skogsstyrelsen. Sammantaget bedömer regeringen, i likhet med remissinstanserna, att det finns skäl att Skogsstyrelsen även fortsättningsvis bör vara tillsynsmyndighet över virkesmätningsslagstiftningen. Lagen bör därför innehålla en upplysning om att den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

12.2 Egenkontroll

Regeringens förslag: Lagen ska innehålla ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att systematiskt och ändamålsenligt kontrollera att virkesmätningen uppfyller lagstiftningens krav (egenkontroll).

Lagen ska även innehålla ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att spara uppgifter om egenkontroll och på begäran lämna dessa uppgifter till tillsynsmyndigheten.

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Skillnaden är att Skogsstyrelsen även föreslår ett särskilt bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att den som utför virkesmätning är skyldig att på begäran lämna resultatet av utförd egenkontroll och den information som ligger till grund för resultatet till tillsynsmyndigheten.

Remissinstanserna: Med undantag för *Skogsindustrierna* tillstyrker remissinstanserna förslaget eller har inte några invändningar mot det.

SDC, VMF Nord, VMF Syd, VMF Qbera, Skogsägarna Norrskog, Bergvik skog och *Sveaskog* som är positiva till förslaget att mätningen ska vara teknikneutral pekar på att det ger det mätande företaget en större frihet men även ett större ansvar för att säkerställa att man uppfyller kraven på noggrannhet genom i första hand egenkontroll. De anser även, i likhet med *Skogforsk* och *Svebio*, att kraven på egenkontroll inte får ställas så högt att det innebär att systematiska fel inte får förekomma eftersom det i praktiken är omöjligt. Det är bättre att ange att endast obetydliga systematiska fel får förekomma. Med en noggrant utförd virkesmätning är detta möjligt att åstadkomma till en rimlig kostnad. *Svebio* pekar på att ett annat alternativ är att inte ha en bestämmelse om systematiska fel då det redan rymts i kravet om noggrannhet.

SDC, VMF Nord, VMF Syd, VMF Qbera, Skogsindustrierna, Skogsägarna Norrskog, Bergvik Skog och Sveaskog menar vidare att kravet på egenkontroll inte bara bör avse statistisk noggrannhet utan även bör inbegripa andra parametrar såsom virkets identitet, dess egenskapsklasser eller grundkrav för mätningen.

LRF Skogsägarna och *Skogsägarna Norrskog* anger att mätnoggrannhet inte bara bör avse hur noga en virkesmängd mäts, utan även vilken tolerans som accepteras för systematiska fel och med vilken precision som produkten i övrigt ska specificeras. Förekomst av systematiska fel bör därför inte lyftas fram särskilt i bestämmelsen om egenkontroll i den föreslagna förordningen.

Skogsindustrierna anser det vara otidsenligt att i lagtext kräva egenkontroll. Det bör i stället finnas krav på att visa att man följer lagen, vilket kan regleras på föreskriftsnivå. Dagens system med egenkontroll bör inte vara styrande, det kan komma nya metoder att verifiera lag efterlevnad.

Sveriges Åkeriföretag, Skogsåakarna i Mellansverige AB, Trätransporter i Norrbotten AB, VSV Frakt AB och Träfrakt Götaland AB anser att förslaget till ny lagstiftning som innebär att samtliga aktörer som yrkesmässigt bedriver vederlagsgrundande virkesmätning för handel i det första affärsledet, ska ha en systematisk och ändamålsenlig egenkontroll är bra. Det öppnar systemet för fler aktörer. Vidare är det bra att förslaget om egenkontroll och lagring av uppgifter innefattar kontroll av att mätningen uppfyller lagstiftningens krav på noggrannhet och att den är teknikneutral.

Skälen för regeringens förslag: Den nu gällande virkesmätninglagen innehåller inte något krav på att den som mäter virke ska utföra egenkontroll. Virkesmätningföreningarna bedriver dock redan i dag på frivillig basis en omfattande egenkontroll av sin virkesmätning. Egenkontrollen innefattar t.ex. en regelbunden kontroll av mätinstrumentens noggrannhet, genom att testa instrumenten med provkroppar som har känd dimension.

Som nämnts i avsnitt 10 anger den av Skogsstyrelsen föreslagna lagstiftningen inte i detalj hur mätningen ska utföras utan i stället ställs vissa krav på med vilken noggrannhet den ska utföras. Regeringen bedömer i likhet med *SDC, VMF Nord, VMF Syd, VMF Qbera, Skogsägarna Norrskog, Bergvik skog* och *Sveaskog* att detta ger det mätande företaget en större frihet men även ett större ansvar för att säkerställa att man uppfyller kraven på noggrannhet.

Skogsstyrelsen föreslår att lagen ska innehålla ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att den som utför virkesmätning är skyldig att systematiskt och ändamålsenligt kontrollera att mätningen följer lagen och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, s.k. egenkontroll. Egenkontrollen ska framför allt avse kontroll av att lagstiftningens krav på noggrannhet uppfylls. För att säkerställa att syftet med lagen nås, att både säljare och köpare ska ha en jämbördig möjlighet att bedöma rimlig ersättning för det virke som överläts, anser regeringen, i likhet med *SDC, VMF Nord, VMF Syd, VMF Qbera, Skogsägarna Norrskog, Bergvik skog, Sveaskog, Sveriges Åkeriföretag, Skogsåakarna i Mellansverige AB, Trätransporter i Norrbotten AB, VSV Frakt AB* och *Träfrakt Götaland*

AB, att lagen bör innehålla ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att bedriva egenkontroll. Regeringen delar även den uppfattning som några remissinstanser framför om att kraven på egenkontroll inte får ställas så högt att det innebär att systematiska fel inte får förekomma eftersom det i praktiken är omöjligt.

SDC, VMF Nord, VMF Syd, VMF Öbera, Skogsindustrierna, Skogsägarna Norrskog, Bergvik Skog och Sveaskog framför att kravet på egenkontroll inte bara bör avse statistisk noggrannhet utan även bör inbegripa andra parametrar såsom virkets identitet och dess egenskapsklasser. Regeringen är av samma uppfattning som remissinstanserna. Den närmare utformningen av såväl noggrannhetskrav som vad som bör ingå i egenkontrollen bör dock anges i föreskrifter som Skogsstyrelsen meddelar efter bemyndigande av regeringen.

För att möjliggöra tillsyn av egenkontrollen och för att bl.a. säkerställa att mätningarna uppfyller kraven på noggrannhet föreslår Skogsstyrelsen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges bemyndigande att föreskriva att resultatet av egenkontrollen och den information som ligger till grund för resultatet ska sparas under viss tid och på begäran lämnas till tillsynsmyndigheten. Flertalet av remissinstanserna har tillstyrkt eller har inte något att invända mot förslaget. Regeringen anser därför att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ges bemyndigande att meddela föreskrifter om en skyldighet för den som utför virkesmätning att spara sådana uppgifter under viss tid. Mot bakgrund av att regeringen i avsnitt 12.4 föreslår att tillsynsmyndigheten på begäran ska få de uppgifter som behövs för tillsynen anser regeringen dock att det inte finns behov av ett särskilt bemyndigande att meddela föreskrifter om att uppgifter som avser egenkontroll på begäran ska lämnas till tillsynsmyndigheten. Bemyndigandet bör därför få en annan utformning än det som Skogsstyrelsen föreslår.

12.3 Anmäla verksamheten till tillsynsmyndigheten

Regeringens förslag: Lagen ska innehålla ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att till tillsynsmyndigheten dels anmäla sin verksamhet när den påbörjas, dels lämna uppgifter om den bedrivna verksamheten.

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslagen. *Statistiska centralbyrån (SCB)* stödjer utredningens förslag om krav på anmälan av verksamheten till tillsynsmyndigheten. SCB menar vidare ett det bör övervägas om det av författningstexten ska framgå att insamlad data får användas för statistikproduktion. Övriga remissinstanser har inte berört frågan särskilt.

Skälen för regeringens förslag: I den nu gällande virkesmätningsslagen (1966:209) finns inte någon skyldighet för den som utför virkesmätning att anmäla sin verksamhet till tillsynsmyndigheten.

Nästan alla virkesmätningar som omfattas av den nu gällande virkesmätningsslagen utförs av landets tre virkesmätningssammanslagningar. Det innebär att behovet för tillsynsmyndigheten att få uppgifter om vilka ytterligare aktörer som utför virkesmätning hittills har varit begränsat. Genom att den nya virkesmätningsslagens tillämpningsområde utökas till att omfatta fler sortiment och användningsområden än den nu gällande lagen kommer juridiska och fysiska personer som i dag inte omfattas av lagstiftningen att göra det. Det rör sig huvudsakligen om de som utför partsmätning av energisortiment. Kunskapen om virkesmätningsslagstiftningen hos dem som inte tidigare omfattats av den kan antas vara lägre än hos virkesmätningssammanslagningarna.

De senaste åren har mängden stormskadad skog ökat, särskilt efter stormarna Gudrun år 2005 och Per år 2008. De stora kvantiteter av virke som på kort tid ska tas omhand till följd av stormskador kan leda till att partsmätningen ökar, att nya aktörer tillkommer och att virkessäljarna, som befinner sig i en pressad situation, har svårt att bevaka sina intressen. Stormskador leder således till ett tillfälligt ökat behov av ökad tillsyn och rådgivning från tillsynsmyndighetens sida.

För att underlätta tillsynsmyndighetens tillsyn och för att öka möjligheten för myndigheten att lämna information och rådgivning om de regler som gäller för virkesmätningen anser regeringen, i likhet med Skogsstyrelsen och *Statistiska centralbyrån*, att lagen bör innehålla ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om en anmälningsskyldighet för de fysiska eller juridiska personer som yrkesmässigt bedriver virkesmätning inom virkesmätningsslagens tillämpningsområde och att därefter lämna uppgifter om verksamheten.

12.4 Rätt till upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen

<p>Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten ska ha rätt att i den utsträckning som behövs för att utöva tillsyn på begäran få upplysningar och ta del av handlingar.</p>

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Skillnaden är att Skogsstyrelsen också föreslår ett särskilt bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att den som utför virkesmätning är skyldig att på begäran lämna resultatet av utförd mätning och den information som ligger till grund för mätningen till tillsynsmyndigheten.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslagen. Inte någon av remissinstanserna har berört denna fråga särskilt.

Skälen för regeringens förslag: Den nu gällande virkesmätningsslagen (1966:209) innehåller inte någon bestämmelse om rätt för tillsyns-

myndighet till upplysningar eller handlingar. För att kunna upprätthålla en effektiv tillsyn är det enligt regeringen av stor vikt att tillsynsmyndigheten kan få de upplysningar och handlingar som behövs. För att kunna tillse att virkesmätningen och egenkontrollen uppfyller kraven på noggrannhet och bedrivs på ett i övrigt korrekt sätt behöver tillsynsmyndigheten kunna få tillgång till exempelvis uppgifter om resultatet av utförd mätning, vilken mätmetod som har använts, uppgifter om mätningen såsom vem som har utfört den och vem som var säljare respektive köpare samt information som låg till grund för mätningen och uppgifter som avser egenkontrollen. Regeringen anser därför, i likhet med Skogsstyrelsen och remissinstanserna att tillsynsmyndigheten ska ha rätt att i den utsträckning som behövs för att utöva tillsyn på begäran få upplysningar och ta del av handlingar.

Proportionalitetsprincipen ska beaktas innan tillsynsmyndigheten begär upplysningar eller begär att ta del av handlingar. Det innebär att tillsynsmyndigheten ska göra en avvägning mellan myndighetens behov av upplysningar eller handlingar för att utöva tillsyn och den enskildes intressen.

Skogsstyrelsen föreslår ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att den som utför virkesmätning är skyldig att på begäran lämna resultatet av utförd mätning och den information som ligger till grund för mätningen till tillsynsmyndigheten. Mot bakgrund av att tillsynsmyndigheten föreslås kunna begära sådana uppgifter om de behövs för tillsynen med stöd av den nya lagen bedömer regeringen att ett sådant särskilt bemyndigande inte behövs.

12.5 Rätt till tillträde och att ta prover

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten ska ha rätt att i den utsträckning som behövs för att utöva tillsyn få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till virkesmätningen och där göra undersökningar och ta prover.
Rätten till tillträde ska inte gälla bostäder.

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Skillnaden är att Skogsstyrelsen föreslår att rätten till tillträde ska avse områden m.m. som har anknytning verksamheten.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslagen. Inte någon av remissinstanserna har berört denna fråga särskilt.

Skälen för regeringens förslag: Den nu gällande virkesmätningsslagen (1966:209) innehåller inte någon bestämmelse om rätt för myndighet till tillträde eller att ta prover. I regeringens skrivelse ”En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn” (skr. 2009/10:79) redovisar regeringen generella bedömningar för hur en tillsynsreglering bör vara utformad. Bland annat anges att tillsynsorganen bör ha tillträdesrätt till alla utrymmen som används i den tillsynspliktiga verksamheten men att av integritetsskäl bör bostäder inkluderas endast om det är nödvändigt för att tillsynsorganet

ska kunna bedriva en effektiv tillsyn. Vidare anges att omfattningen av tillsynsorganets tillträdes- och undersökningsrätt ska vara nödvändig för tillsynen samt att de områden, anläggningar, platser, byggnader, lokaler, transportmedel eller andra utrymmen som omfattas ska användas i den tillsynspliktiga verksamheten (s. 50 f). För att kunna upprätthålla en effektiv tillsyn är det enligt regeringens uppfattning av stor vikt att tillsynsmyndigheten har möjlighet att genomföra kontroller och undersökningar av virkesmätningen. Regeringen anser därför, i likhet med Skogsstyrelsen och remissinstanserna, att tillsynsmyndigheten bör ha rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till virkesmätningen och där genomföra erforderliga undersökningar inklusive rätt att ta prover, t.ex. för att bestämma torrhalt. Proportionalitetsprincipen ska beaktas innan tillsynsmyndigheten begär tillträde, gör undersökningar eller tar prover. Det innebär att tillsynsmyndigheten ska göra en avvägning mellan myndighetens behov av att utöva tillsyn och den enskildes intressen. Rätten till tillträde bör, i enlighet med vad Skogsstyrelsen föreslår, inte omfatta bostäder. Skogsstyrelsen föreslår att rätten till tillträde ska begränsas till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till verksamheten. Regeringen anser att det bör tydliggöras att med verksamheten avses virkesmätningen.

12.6 Föreläggande och förbud, vite

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten ska ha rätt att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen och de föreskrifter som medelats med stöd av lagen ska följas samt att förena sådana beslut med vite.

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag: Den nu gällande virkesmätninglagen (1966:209) innehåller inte någon bestämmelse om föreläggande, förbud eller vite. I regeringens skrivelse En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn (skr. 2009/10:79) anges att när en brist konstateras vid tillsyn måste tillsynsorganet ha möjlighet till någon form av ingripande, som ska vara effektivt och tydligt (s. 42). I likhet med Skogsstyrelsen och remissinstanserna anser regeringen att den nya lagen bör innehålla en möjlighet för tillsynsmyndigheten att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagstiftningen ska följas samt att förena sådana beslut med vite eftersom det är en grundläggande förutsättning för att tillsynsmyndigheten ska kunna säkerställa att lagstiftningen följs. Ett förbud kan innebära att viss mätutrustning som visar fel mätresultat inte får användas. Ett föreläggande kan innebära att den som utför mätning ska utforma sina mätbesked på visst sätt eller lämna vissa uppgifter som behövs för tillsynen till tillsynsmyndigheten. Som regeringen bedömer i avsnitt 13 innebär möjligheten att meddela förelägganden och förbud förenade med vite att överträdelse av bestämmelser i virkesmätningss-

lagstiftningen inte kan antas behöva sanktioneras med straff eller sanktionsavgifter.

12.7 Hjälp av Polismyndigheten behövs inte

Regeringens bedömning: Någon bestämmelse om hjälp av Polismyndigheten bör inte föras in i lagen.

Skogsstyrelsens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot bedömningen. Inte någon av remissinstanserna har berört denna fråga särskilt.

Skälen för regeringens bedömning: Den nu gällande virkesmätningsslagen (1966:209) innehåller inte någon möjlighet för tillsynsmyndighet att begära hjälp av polismyndighet. Regeringen delar Skogsstyrelsens och remissinstansernas bedömning om att det inte heller finns ett sådant behov vid tillsyn enligt den nya lagen.

13 Sanktioner

Regeringens bedömning: Överträdelse av bestämmelser i virkesmätningsslagstiftningen bör inte vara förenade med straff eller sanktionsavgifter.

Skogsstyrelsens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot bedömningen. *Rikspolisstyrelsen* och *Åklagarmyndigheten* tillstyrker Skogsstyrelsens bedömning att överträdelse av bestämmelse i virkesmätningsslagstiftningen inte bör sanktioneras med straff eller sanktionsavgift. *Rikspolisstyrelsen* anser att föreslagna sanktionsmedel (förelägganden och förbud förenat med vite) är väl lämpade och tillräckliga.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 1 § i nu gällande virkesmätningsslag ska vederlagsgrundande virkesmätning som avser sågtimmer av barrträd eller massaved utföras enligt föreskrifter som Skogsstyrelsen meddelar. Bryter någon uppsåtligen eller av oaktsamhet mot 1 § döms enligt 3 § till böter. Enligt nu gällande lagstiftning saknas möjlighet för tillsynsmyndigheten att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen eller föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen ska följas.

Kriminalisering för att förhindra överträdelser av olika normer ska användas med försiktighet, jfr prop. 1994/95:23 Ett effektivare brottmålsförfarande s. 53 f. En kriminalisering kan trots det vara befogad om alternativa sanktioner inte står till buds eller inte skulle vara rationella

eller skulle medföra oproportionerligt höga kostnader. Det kan också vara befogat med hänsyn till gärningens allvar. En kriminalisering förutsätter vidare att straffsanktionen är ett effektivt medel för att motverka det icke önskvärda beteendet och att rättsväsendet har resurser att klara av den eventuella ytterligare belastning som kriminaliseringen innebär.

Syftet med en kriminalisering är ytterst att aktörer inom virkesmätningen ska avhålla sig från det straffsanktionerade beteendet. Såvitt känt har ingen sanktion för överträdelse av bestämmelse i den nu gällande virkesmätninglagen dömts ut av domstol. Att den föreslagna lagstiftningen omfattar nya sortiment och fler aktörer som utför virkesmätning kan antas innebära att antalet överträdelser av lagstiftningen kommer att öka jämfört med situationen under nu gällande lagstiftning. Tillsynsmyndigheten föreslås dock i avsnitt 12.6 få meddela de förelägganden och förbud, vilka kan förenas med vite, som behövs för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska följas. Den rätten för tillsynsmyndigheten kan antas vara ett tillräckligt effektivt medel för att motverka överträdelser av virkesmätningens lagstiftningen. Det är dock inget som hindrar att allmänna straffrättsliga bestämmelser tillämpas. Det är då i första hand fråga om brottet bedrägeri enligt 9 kap. 1 § brottsbalken.

Förutom det förebyggande syftet har straffet i sig en repressiv funktion. Vid överträdelser av bestämmelser i virkesmätningens lagstiftning kan det röra sig om stora ekonomiska belopp i det enskilda fallet och utnyttjande av avtalspartens svagare ställning. Vidare kan det röra sig om systematiska överträdelser. Överträdelserna får dock i ett större straffrättsligt sammanhang antas inte vara så allvarliga att det på egen hand motiverar en straffsanktion i lagen. Överträdelse av bestämmelse i virkesmätningens lagstiftning bör därför inte vara straffbelagda.

Sanktionsavgifter kan vara ett alternativ till straff. Ett system med sanktionsavgifter används ofta för att åstadkomma ett enklare och snabbare beivrande av regelbrott. Många gånger ges därför en myndighet rätt att som första instans besluta om sanktionsavgifter. I propositionen om ändring i brottsbalken, ekonomiska sanktioner vid brott i näringsverksamhet, prop. 1981/82:142 redovisas några vägledande principer för användningen av sanktionsavgifter, bl.a. att en sanktionsavgift bör knyta an till ett enkelt, objektiva och lätt konstaterbart faktum. Virkesmätningens lagstiftningen anger inte i detalj hur virkesmätningen ska utföras, utan ställer endast krav på att viss noggrannhet i mätningen uppnås. Det innebär att en mer omfattande bedömning krävs när det gäller om lagstiftningen följs i det enskilda fallet. Sanktionsavgifter är således inte lämpliga i sådana situationer. Vissa andra regler i förslaget till ny lagstiftning skulle kunna vara mer lämpade för sanktionsavgifter eftersom det är lätt att konstatera om reglerna följs. Exempel på det är skyldigheten för den som utför virkesmätning att lämna resultatet av utförd virkesmätning till säljare och köpare och att anmäla sin verksamhet till tillsynsmyndigheten. I dessa fall kan det dock antas att möjligheten till föreläggande och förbud förenat med vite kan vara tillräckligt för att bestämmelserna ska följas. Vidare är behovet av den repressiva funktionen litet för dessa bestämmelser. Överträdelse av bestämmelse i

virkesmätningsslagen bör därför inte heller sanktioneras med sanktionsavgifter.

14 Överklagande

Regeringens förslag: Tillsynsmyndighetens beslut enligt den nya lagen ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. Skogsstyrelsen föreslår endast en överklagandebestämmelse för beslut enligt lagen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget. *Kammarrätten i Jönköping* konstaterar att den föreslagna lagens överklagandebestämmelser inte innehåller några forumregler. *Kammarrätten* menar att det bör övervägas om en speciell forumregel ska tas in i den föreslagna lagen eftersom det, liksom ifråga om överklagande av beslut enligt skogsvårdslagen (1979:429), kan råda osäkerhet om huruvida Skogsstyrelsens säte eller styrelsens regionala organisation ska vara avgörande i forumfrågan.

Skälen för regeringens förslag: Förvaltningsbeslut överklagas enligt 22 a § förvaltningslagen (1986:223) som huvudregel till allmän förvaltningsdomstol. Detta bör gälla även i fråga om beslut som fattas enligt den nu föreslagna lagen. Regeringen anser att prövningstillstånd bör krävas vid överklagande till kammarrätten. Bestämmelser om detta bör föras in i den nya lagen. En särskild forumregel bör inte gälla för överklagande av beslut enligt lagen om virkesmätning utan i stället bör den allmänna forumregeln i 14 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar vara tillämplig, liksom vid överklagande enligt skogsvårdslagen (1979:429).

15 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015, då virkesmätningsslagen (1966:209) ska upphöra att gälla.

Regeringens bedömning: Det behövs inga övergångsregler.

Skogsstyrelsens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning. Skillnaden är att Skogsstyrelsen föreslår att lagen och förordningen ska träda i kraft sex månader efter att de beslutats.

Remissinstanserna: *Mellanskog* anser att behov av övergångsregler samt tidpunkt för ikraftträdande bör bestämmas efter att noggrannhetskraven och föreskrifter är fastställda. *Kommerskollegium* bedömer att den föreslagna lagen och förordningen i deras nuvarande lydelse inte är

anmälningspliktiga enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37, Celex 31998L0034) eller WTO:s TBT-avtal. Anmälningsplikt kan dock aktualiseras om författningsförslagen ändras till att innehålla tekniska föreskrifter eller när myndighetsföreskrifter innehållande tekniska föreskrifter föreslås på myndighetsnivå.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: De som genom den föreslagna ökade omfattningen av lagstiftningen kommer att omfattas av lagen om virkesmätning kan antas behöva viss tid att anpassa sig till lagstiftningen. En sådan anpassning kan antas ske inom sex månader efter att beslut fattats om lag och förordning. Som anges i avsnitt 10 bör föreskrifter om bl.a. noggrannhetskrav tas fram i föreskrifter som meddelas av myndighet. Förslag till tekniska föreskrifter kan, som *Kommerskollegium* erinrar, omfattas av anmälningsskyldighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG. Regeringen bedömer att tidpunkten för ikraftträdande bör beakta att förslaget till föreskrifter om bl.a. noggrannhetskrav kan behöva anmälas som tekniska regler innan de kan meddelas av myndighet varför den nya lagen bör träda i kraft den 1 januari 2015.

Den föreslagna lagstiftningen ska gälla i sin helhet efter ikraftträdandet. Det finns inget behov av övergångsregler.

Nuvarande lagstiftning ska upphöra att gälla när den föreslagna lagstiftningen träder ikraft.

16 Konsekvenser

Vilka berörs av förslaget?

I första hand berörs säljare och köpare av virke av lagstiftningen samt de som utför virkesmätning på uppdrag av säljare eller köpare. Skillnader i tillämpningsområdet mellan den nya och den gamla lagen påverkar sannolikt inte antalet säljande skogsföretag som berörs av lagstiftningen, i dag knappt 240 000. Att den nya lagen får ett utvidgat tillämpningsområde när det gäller trädslag, sortiment och användningsområden berör framför allt virkesmätning av energisortiment. Nya företag som berörs är företag som är specialiserade på att köpa skogsbränsle direkt av skogsägare, sågverk som enbart sågar lövträd samt företag som producerar andra produkter än sågtimmer och massaved. Det rör sig uppskattningsvis totalt om en ökning från ca 200 till ca 300 företag.

De tre virkesmätningföreningarna utför i dagsläget i nära samarbete med SDC virkesmätning av ca 97 procent av det virke som omfattas av den nu gällande virkesmätninglagen (1966:209). Virkesmätningföreningarna och SDC är ekonomiska föreningar som ägs av både köpare och säljare av virke samt styrs av representanter för dem. Övriga organisationer som mäter virke som omfattas av den nu gällande lagen är tjänsteföretag eller partsmätande företag som själva köper virket. När det gäller virkesmätning av energisortimentet har Skogsstyrelsen bedömt att

försörjningen av energisortiment (benämnt skogsbränsle i Skogsstyrelsens kompletterande konsekvensanalys) till stor del sker genom företag som även handlar med sågtimmer och massaved. Av Skogsstyrelsens kompletterande konsekvensanalys framgår det att virkesmätning av energisortimentet i vissa fall utförs av transportföretag på uppdrag av säljaren eller köparen.

Från lagens tillämpningsområde undantas virke som tidigare har överlåtits, överlåts till en enskild för privat bruk, till näringsidkare för småskalig förädling eller småskalig energiproduktion samt överlåts av ett företag till ett annat företag inom samma koncern. Undantaget för virke som tidigare har överlåtits innebär att om en köpare av virke, t.ex. ett sågverk, köper råvara från en markägare men för egen del bara vill förädla vissa av sortimenten, i det här fallet sågtimmer, kan sågverket sälja vidare den ingående massaveden till ett massabruk utan att det behöver mätas. Undantaget innebär t.ex. att mätningen inte behöver utföras enligt lagen. I praktiken kommer stora delar av detta virke att mätas ändå, eftersom parterna behöver ha kontroll över virkesflöden och ingående råvarumängder. Undantaget bedöms inte ha någon konkurrensnedvidande effekt. Undantaget för privat bruk bedöms vara det undantag som får störst omfattning eftersom uppskattningsvis 20–25 procent av alla småhus värms med ved. Undantaget för småskalig förädling och småskalig energiproduktion kommer att förtydligas i verkställighetsföreskrifter. Småsågar och hantverk kan nämnas som exempel på sådant som omfattas av undantaget. Enligt svensk sågverksinventering anses småsågar vara sågverk som sågar mindre än 1 000 m³ vilket motsvarar ca 2 000 m³ fast mått virke. Sådana sågverk bedöms enligt inventeringen vara ca 1 700 av totalt ca 2 030 sågverk, och bedöms såga ca 1,8 procent av den sågade trävaran i Sverige. Undantaget bedöms inte ha någon konkurrensnedvidande effekt. Undantaget för överlåtelser inom samma koncern innebär t.ex. att mätningen inte behöver utföras enligt lagen. I praktiken kommer stora delar av detta virke att mätas ändå eftersom parterna behöver ha kontroll över virkesflöden och ingående råvarumängder. Undantaget bedöms kunna ha en viss konkurrensnedvidande effekt men är motiverat med hänsyn till att företagen styrs av samma ägarintresse och skyddsbehov inte kan anses finnas.

Samtliga som omfattas av den nya lagens tillämpningsområde bedöms omfattas av förslagen om egenkontroll och anmälningsskyldighet i denna konsekvensanalys. I vilken utsträckning som dessa skyldigheter ska åläggas enskilda är dock en fråga som kommer att bestämmas i de föreskrifter som Skogsstyrelsen meddelar. I Skogsstyrelsens kompletterande konsekvensanalys beskrivs de berörda företagen närmare. Berörda av lagstiftningen är slutligen också rättsväsendet och tillsynsmyndigheten.

Kostnadsmissiga och andra konsekvenser för utförare av virkesmätning

I Skogsstyrelsens kompletterande konsekvensbedömning har kostnadsberäkningar för företagen gjorts när det gäller skyldigheterna att anmäla verksamheten till tillsynsmyndigheten, att lämna uppgifter om den drivna verksamheten till tillsynsmyndigheten, att utföra mätning med

tillräcklig noggrannhet, att skicka resultat till säljare och köpare (mätbesked), att spara resultatet och spara information som ligger till grund för det, att på begäran lämna informationen till säljare, köpare och tillsynsmyndigheten, att på begäran lämna resultatet till tillsynsmyndigheten, att utföra egenkontroll, att spara resultatet av egenkontrollen och information som ligger till grund för det samt att på begäran lämna dessa till tillsynsmyndigheten.

Den totala beräknade kostnaden för skyldigheterna enligt förslaget uppgår till 380 miljoner kronor. Beräkningarna följer Tillväxtverkets beräkningsmodell regelräknaren. Även om det inte skulle finnas någon virkesmätningsslag skulle företagen ha behov av att kvantifiera och värdera varuflöden för att kunna bestämma betalningen vid virkesaffärer och för att kunna styra sin verksamhet. I beräkningsmodellen uppgår kostnaden för själva mätningen och utskicket av mätbesked till köpare och säljare till 365 miljoner kronor. Det gör att den administrativa fördyringen till följd av lagen bedöms vara 15 miljoner kronor medräknat egenkontrollen. Om man antar att företagen även har ett eget behov av att bedriva kontroll för att säkerställa mätkvaliteten så blir fördyringen på grund av lagen uppskattningsvis 1,2 miljoner kronor.

Virkesmätning av energisortimentet (kallat primärt skogsbränsle i Skogsstyrelsens kompletterande konsekvensanalys) är en skyldighet som inte ingår i den nu gällande lagstiftningen. Bränslemängden utgör ca 8 procent av den totala mängden virke som omfattas av förslaget till ny lag. En andel på 8 procent av de totala kostnaderna för hela lagen bedöms vara 30 miljoner kronor för skyldigheter för virke för energiproduktion enligt lagförslaget. Om man antar att företagen även har ett eget behov av att bedriva kontroll för att säkerställa mätkvaliteten så blir fördyringen av skogsbränslet till följd av lagförslaget 1,2 miljoner kronor inklusive egenkontrollen.

Konsekvenser för tillsynsmyndigheten

Kostnaderna för Skogsstyrelsens arbete med virkesmätningsslagfrågor har under senare år uppgått till i storleksordningen 0,5 miljoner kr per år. Förslagen till ny virkesmätningsslagstiftning kommer att medföra vissa ökade administrativa kostnader för tillsynsmyndigheten genom att krav på anmälan av mätningsslagverksamhet föreslås. Kontrollfrekvensen förväntas dock fortsatt vara låg till följd av bestämmelserna om egenkontroll. Sammantaget medför förslagen konsekvenser endast i marginell omfattning för tillsynsmyndigheten. De kostnadsökningar som uppstår kan rymmas inom ramen för befintliga anslag.

Konsekvenser för rättsväsendets myndigheter

Förslagen kan antas medföra marginella ekonomiska konsekvenser för rättsväsendet. En avkriminalisering av överträdelse av virkesmätningsslagstiftningen föreslås, men såvitt känt har straffbestämmelsen i nu gällande lagstiftning inte tillämpats. Allmänna straffrättsliga bestämmelser, i första hand bedrägeri enligt 9 kap. 1 § brottsbalken, kan dock tillämpas. Genom att den nya lagens tillämpningsområde är vidare än den nu gällande lagen ökar förvisso sannolikheten för överträdelse som kan leda till anmälan med påföljande brottsutredning, men dessa kan antas bli

mycket få, om ens några. Vidare föreslås den nya lagen innehålla bestämmelser om att tillsynsmyndigheten får meddela förelägganden och förbud förenade med vite. Antalet överklagade beslut och mål om utdömmande av vite kan dock förväntas bli få, initialt uppskattningsvis sammanlagt 5-10 stycken per år. De aktuella förslagen kommer således sannolikt att medföra en mycket liten belastning på rättsväsendets myndigheter och bedöms kunna rymmas inom ramen för befintliga anslag.

Alternativ till lagstiftning

Virkesmätningen har sedan den nuvarande virkesmätningens tillkomst i mitten av 1960-talet i huvudsak fungerat bra tack vare att de partsammansatta virkesmätningarna med sin opartiska och seriösa mätning svarat för nästan all virkesmätning. Utmaningen för framtiden är att undvika att ett fåtal av de förväntade tillkommande virkesmätningarna som bedriver partsmätning medvetet eller omedvetet utför en inkorrekt virkesmätning som främst skulle drabba enskilda skogsägare och särskilt ägare med små skogsmarksinnehav. Ekonomiska styrmedel, som ju till sin natur är generella, är därför inte tillämpliga. En inkorrekt mätning kan också snedvrider konkurrensen mellan olika virkesmätningarna, virkesköpare och virkessortiment. Informativa styrmedel är verksamma för att förhindra omedvetet inkorrekt mätning och dessutom allmänt höja kvaliteten i mätningen. De har dock en svag förebyggande effekt mot medvetet inkorrekt mätning. En fortsatt lagstiftning, dvs. rättsliga styrmedel, bedöms vara det bästa sättet att bevara den höga standarden på svensk virkesmätning och även lösa eventuella framtida problem. Det finns också en bred majoritet för denna inom skogsnäringen och berörda delar av energisektorn. Från detta håll har också påtalats flera positiva bieffekter av en lagstiftning bl.a. trovärdigheten. Lagstiftningen behöver emellertid kompletteras med information och rådgivning. Ett borttagande av lagstiftningen betyder att risken för att framför allt småskogsägare i framtiden drabbas av inkorrekt mätning ökar. Sekundära effekter av en inkorrekt mätning uppstår också t.ex. försvagning av trovärdighet och stabilitet på virkesmarknaden samt störningar i virkesflödena. Den föreslagna lagstiftningen är teknik- och metodneutral vilket inte verkar hindrande på teknisk och metodologisk utveckling. Utan bestämmelser om egenkontroll och anmälnings-skyldighet kommer tillsynsmyndigheten sannolikt att behöva mer resurser för att samman hålla kvaliteten i virkesmätningen ska kunna uppnås.

Miljöbedömning

På ett övergripande plan bedöms den nya lagen inte ha några miljökonsekvenser. Den nya lagen har dock vissa positiva miljökonsekvenser genom att lagstiftningen möjliggör effektiv användning av skogsråvara, ökad användning av energisortiment samt ökade möjligheter till lägesbyten vilket minskar behovet av transporter.

17 Författningskommentar

Förslaget till lag om virkesmätning

Lagens syfte

1 §

I paragrafen, som inte har någon motsvarighet i den nuvarande virkesmätningsslagen (1966:209), anges lagens syfte. Paragrafen kommenteras i avsnitt 8.

Uttryck i lagen

2 §

Paragrafen som kommenteras i avsnitten 9.2 och 9.3 motsvaras delvis av 2 § i den nuvarande virkesmätningsslagen vad gäller definitionen av virkesmätning.

I *punkten 1* definieras begreppet virke. Genom att definitionen inte omfattar sådant som sönderdelas vid industriell vidareförädling undantas från lagens tillämpningsområde förädlat virke eller biprodukter som uppstår vid förädling i industriell skala eller energiproduktion i industriell skala. Biprodukter kan t.ex. vara flis eller sågspån.

I *punkten 2* definieras begreppet virkesmätning. Kvantiteten kan bestämmas, t.ex. i form av antal, volym, vikt eller energiinnehåll. Till skillnad mot definitionen i den nuvarande lagen anges inte på vilket sätt som kvantiteten kan bestämmas vilket innebär att det enligt den nya lagen om virkesmätning även är möjligt att bestämma kvantiteten i form av t.ex. energiinnehåll. Lämplighet för avsedd användning kan avse bestämmande av vilken kvalitetsklass virket tillhör, vilket i så fall har betydelse för den ersättning per kvantitet virke som ska lämnas, eller om virket är leveransgillt, dvs. i vilken utsträckning som virket överensstämmer med vad parterna har avtalat, t.ex. gällande träslag, dimensioner och längder, andel rötskador, kvistighet, m.m. eller om stockarna är behäftade med tillredningsfel såsom krokighet, rötskador eller kapsprickor.

Lagens tillämpningsområde

3 §

I bestämmelsen anges tillämpningsområdet för den nya virkesmätningsslagen. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 1 § i den nuvarande lagen och kommenteras i avsnitt 9. Tillämpningsområdet utvidgas vad gäller träslag, sortiment och användningsområden till att bl.a. avse virkesmätning av energisortiment och sågtimmer av löv.

I paragrafens *första stycke* anges att lagen gäller virkesmätning som ligger till grund för bestämmande av ersättningen för virket vid en överlåtelse. Bestämmelsen motsvaras i den delen av 1 § i den nuvarande virkesmätningsslagen och kommenteras i avsnitt 9.4. Begreppet vederlag ersätts med ett modernare språkbruk.

Paragrafens *andra stycke*, som kommenteras i avsnitten 9.1, 9.3 och 9.5 innehåller undantag från lagens tillämpningsområde. Genom *andra stycket 1* undantas mätning av virke som tidigare har överlåtits. Därigenom behöver mätning inte utföras enligt lagen om virkesmätning i

fråga om virke som t.ex. ett sågverk köpt från en förnygringsavverkning och som sågverket i sin tur säljer vidare till ett pappersmassabruk som massaved. I *andra stycket 2* undantas mätning av virke som överläts till en enskild person för privat bruk. Därigenom undantas t.ex. virke som en skogsägare säljer som ved till en enskild person för privat bruk. I *andra stycket 3* undantas virke som överläts till näringsidkare för småskalig förädling eller småskalig energiproduktion. I *andra stycket 4* undantas överlåtelser mellan företag inom en koncern. Genom definitionen av virke i 2 § undantas sådant som sönderdelas vid industriell vidareförädling.

Paragrafens *tredje stycke* innehåller en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar verkställighetsföreskrifter om vad som avses med småskalig förädling, småskalig energiproduktion och koncern.

Bemyndigande att meddela föreskrifter om virkesmätningen

4 §

Paragrafens *första stycke 1* innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur virkesmätning som omfattas av lagen om virkesmätning ska utföras av den som utför mätning. Sådana föreskrifter kan avse med vilken noggrannhet mätningen ska utföras. Bestämmelsen motsvarar i sak 1 § nuvarande virkesmätninglagen och kommenteras i avsnitt 10.

I paragrafens *första stycke 2* finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att under viss tid spara resultatet av utförd mätning, uppgifter om mätningen och den information som ligger till grund för resultatet. Resultatet av utförd mätning brukar kallas för mätbesked. Uppgifter om mätningen kan avse uppgifter om säljare och köpare, vem som mätt virket, var, när och hur virket är mätt. Information som ligger till grund för resultatet kan t.ex. avse trädslag, inmätt volym fördelad på stocknivå, kvalitet. Bestämmelsen saknar motsvarighet i nuvarande virkesmätninglagen och behandlas i avsnitt 11.

I *första stycket 3* anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att lämna resultatet av utförd mätning, uppgifterna om mätningen och informationen som ligger till grund för resultatet till säljare och köpare. Föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigandet kan dels avse en skyldighet att efter utförd mätning lämna t.ex. resultatet till säljare och köpare, dels en skyldighet att på begäran lämna vissa uppgifter eller information till säljare och köpare. Tillsynsmyndigheten kan, om det behövs för att utöva tillsyn, begära uppgifter med stöd av 6 §. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan också meddela föreskrifter om inom vilken tid och på vilket sätt som resultatet, uppgifterna och informationen ska lämnas. Bestämmelsen saknar motsvarighet i nuvarande virkesmätninglagen och behandlas i avsnitt 11.

Tillsynsmyndighet

5 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i den nuvarande virkesmätningsslagen, innehåller en upplysning om att regeringen utser den myndighet som ska utöva tillsyn över de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Paragrafen behandlas i avsnitt 12.1.

Rätt till upplysningar och tillträde

6 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i den nuvarande virkesmätningsslagen, kommenteras i avsnitten 12.4 och 12.5. Proportionalitetsprincipen ska beaktas när myndigheten tillämpar bestämmelsen.

Tillsynsmyndigheten kan enligt *punkten 1* i paragrafen, i den utsträckning som det behövs för att utöva tillsyn, begära att få upplysningar och ta del av handlingar. Uppgifter som behövs för tillsynen kan t.ex. avse resultatet av utförd virkesmätning, uppgifter om mätningen och information som ligger till grund för resultatet samt resultatet av egenkontrollen och information som ligger till grund för egenkontrollen.

Enligt *punkten 2* har myndigheten, i den utsträckning som behövs för att utöva tillsyn, även rätt till tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till virkesmätningen och där göra undersökningar och ta prover. Tillsynsmyndigheten har inte rätt att begära tillträde till bostäder.

Föreläggande och förbud

7 §

Paragrafen, som kommenteras i avsnitt 12.6, har inte någon motsvarighet i den nuvarande virkesmätningsslagen. Paragrafen ger tillsynsmyndigheten rätt att meddela förelägganden och förbud. Med stöd av bestämmelsen kan förelägganden och förbud riktas mot enskilda för att de ska följa regelverket.

Vite

8 §

I paragrafen föreskrivs att ett föreläggande eller förbud som meddelas av tillsynsmyndigheten får förenas med vite.

Allmänna bestämmelser om vite finns i lagen (1985:206) om viten.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i den nuvarande virkesmätningsslagen, behandlas i avsnitt 12.6.

Bemyndigande att meddela föreskrifter om uppgiftsskyldighet

9 §

Bestämmelsen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att anmäla sin verksamhet till tillsynsmyndigheten och att till myndigheten lämna uppgifter om den bedrivna verksamheten.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i den nuvarande virkesmätningsslagen, behandlas i avsnitt 12.3.

Bemyndigande att meddela föreskrifter om egenkontroll

10 §

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter skyldighet för den som utför virkesmätning att systematiskt och ändamålsenligt kontrollera att virkesmätningen följer denna lag och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, dvs. att bedriva egenkontroll.

Bestämmelsen innehåller också ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för den som utför virkesmätning att under viss tid spara resultatet av utförda egenkontroller och den information som ligger till grund för resultatet. Tillsynsmyndigheten kan med stöd av 6 § begära uppgifter som avser egenkontroll om det behövs för att utöva tillsyn.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i den nuvarande virkesmätninglagen, behandlas i avsnitt 12.2.

Överklagande

11 §

Bestämmelsen innebär att beslut av tillsynsmyndigheten enligt den nya lagen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i den nuvarande virkesmätninglagen, behandlas i avsnitt 14.

Ikraftträdande

Lagen om virkesmätning träder i kraft den 1 januari 2015. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 15.

Sammanfattning av Skogsstyrelsens meddelande 2013 nr 2, Uppdrag om förslag till ny lagstiftning om virkesmätning

Uppdraget

Skogsstyrelsen har fått i uppdrag från regeringen att, efter samråd med berörda organisationer och företag, utarbeta förslag till ny virkesmätningsslag och en förordning om virkesmätning. Förslaget ska innehålla vilka sortiment som ska regleras, vilka aktörer som ska omfattas samt bestämmelser om kontroller som bedöms behövas. I uppdraget ingår bl.a. att ta fram en ingående analys av behovet av en ny virkesmätningsslag och att analysera och motivera alla förslag. Regeringens målsättning om regelförenkling för företag ska beaktas. Vidare ska övervägas om egenkontroll bör användas som en del av kontrollen av att lagstiftningen följs. Förslaget ska innehålla nödvändiga författningsbestämmelser samt en konsekvensutredning.

Överväganden och förslag

I meddelandet lämnas förslag till en ny virkesmätningsslag och virkesmätningssförordning.

Syftet med virkesmätningsslagstiftningen är att vederlagsgrundande virkesmätning ska utföras korrekt för att ge säljare och köpare jämbördig möjlighet att bedöma rimligt vederlag för försålt virke. Lagstiftningen bidrar också till en trovärdig och väl fungerande virkesmarknad.

Skogsstyrelsen föreslår att lagstiftningen, till skillnad från nu gällande lagstiftning, ska omfatta samtliga trädslag, sortiment och de flesta användningsområden. Förslaget till lagstiftning är således neutralt vad gäller trädslag och sortiment. Den föreslagna ökade omfattningen innebär bl.a. att energisortiment faller under lagstiftningen.

Den föreslagna ökade omfattningen av lagstiftningens tillämpning medför att svagare part skyddas även vid affärer med energisortiment och eventuella andra tillkommande sortiment. Det bidrar också till ett visst mått av ordning och reda, stabilitet och en kvalitetssäkring av den verksamhet som inte omfattas av nuvarande lagstiftning. Vidare medför den föreslagna ökade omfattningen av tillämpningen att samtliga de som utför vederlagsgrundande virkesmätning har samma regler att följa.

Skogsstyrelsen föreslår följande undantag från lagstiftningen, då skyddsbehov för svagare part inte gör sig gällande:

- virke som tidigare har sålts,
- virke som är avsett för annat än förädling i industriell skala eller energiproduktion i industriell skala, och
- förädlad virke eller biprodukter som uppstår vid förädling i industriell skala eller energiproduktion i industriell skala.

Skogsstyrelsens förslag att begränsa lagstiftningen till första säljled medför en regelförenkling genom att affärer i senare säljled inte omfattas.

Det finns inga krav på mätning av virke innan virket säljs, men om vederlagsgrundande mätning utförs ska bestämmelserna i virkesmät-

ningslagstiftningen följas. I lagstiftningen regleras inte på vilket sätt virkesmätningen ska utföras, utan endast med vilken noggrannhet det ska ske. Lagstiftningen är således teknikneutral. I lagstiftningen regleras inte heller frågan om vederlag för försålt virke, utan avtalsfrihet råder mellan säljaren och köparen.

Skogsstyrelsen föreslår att regeringen utser Skogsstyrelsen till tillsynsmyndighet. Skogsstyrelsen föreslår att tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om hur virkesmätning ska utföras och dokumenteras.

Skogsstyrelsen föreslår att tillsynsmyndigheten i den utsträckning som behövs för att utöva tillsyn ska ha rätt att på begäran få upplysningar och ta del av handlingar samt få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till verksamheten och där göra undersökningar och ta prover. Rätten till tillträde gäller inte bostäder. Tillsynsverksamheten föreslås bekostas av allmänna medel.

Skogsstyrelsen föreslår att tillsynsmyndigheten ska få meddela de förelägganden och förbud förenade med vite som behövs för att lagstiftningen ska följas. Tillsynsmyndighetens beslut ska kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Vidare föreslås att överträdelser av bestämmelser i virkesmätningenslagstiftningen inte ska sanktioneras med särskilt straff eller sanktionsavgifter.

Skogsstyrelsens förslag till ny lagstiftning innebär att samtliga som yrkesmässigt bedriver vederlagsgrundande virkesmätning för handel i det första affärsledet ska ha en systematisk och ändamålsenlig kontrollverksamhet, s.k. egenkontroll. Egenkontrollen innefattar kontroll av att mätningen uppfyller lagstiftningens krav på noggrannhet och att inte systematiska fel förekommer.

Skogsstyrelsen föreslår att den som utför virkesmätning ska vara skyldig att dels anmäla sin verksamhet till tillsynsmyndigheten när den påbörjas, dels lämna uppgifter om den bedrivna verksamheten vid en bestämd tidpunkt varje år.

Skogsstyrelsen föreslår att sekretess även fortsättningsvis ska gälla för tillsyn enligt virkesmätningenslagstiftningen.

Skogsstyrelsens författningsförslag

1.1 Förslag till virkesmätningslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag syftar till att vederlagsgrundande virkesmätning ska utföras korrekt för att ge säljare och köpare jämbördig möjlighet att bedöma rimligt vederlag för försålt virke.

2 § Vederlagsgrundande virkesmätning ska utföras i enlighet med denna lag. Med virkesmätning avses i denna lag bestämmande av virkets kvantitet och lämplighet för avsedd användning.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillämpningen av denna lag.

3 § Med virke avses i denna lag stam, stubbe och grenar av avverkade träd oavsett sönderdelning innan industriell vidareförädling.

4 § Regeringen utser den myndighet som utövar tillsyn över denna lag och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen (tillsynsmyndigheten).

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur virkesmätning som omfattas av denna lag ska utföras,
2. att resultatet av utförd virkesmätning ska lämnas till säljare och köpare,
3. att den som utför virkesmätning som omfattas av denna lag är skyldig att spara information som ligger till grund för resultatet av utförd mätning under viss tid och att informationen på begäran lämnas till tillsynsmyndigheten, säljare och köpare, och
4. att den som utför virkesmätning som omfattas av denna lag är skyldig att spara resultatet av utförd mätning under viss tid och att resultatet på begäran lämnas till tillsynsmyndigheten.

6 § Tillsynsmyndigheten har i den utsträckning som behövs för att utöva tillsyn rätt att

1. på begäran få upplysningar och ta del av handlingar, och
2. rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till verksamheten och där göra undersökningar och ta prover. Rätten till tillträde gäller inte bostäder.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som utför virkesmätning är skyldig att

1. systematiskt och ändamålsenligt kontrollera att virkesmätningen följer denna lag och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, och
2. spara resultaten av utförda kontroller enligt 1 och den information som ligger till grund för resultatet under viss tid och på begäran lämna dessa till tillsynsmyndigheten.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som utför virkesmätning är skyldig att till tillsynsmyndigheten

1. anmäla sin verksamhet, och
2. lämna uppgifter om den bedrivna verksamheten.

9 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag eller de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska följas.

Förelägganden och förbud får förenas med vite.

10 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den xxxx, då virkesmätningenslagen (1966:209) ska upphöra att gälla.

1.2 Förslag till virkesmätningensförordning

1 § Virkesmätning enligt 2 § första stycket virkesmätningenslagen (xx:xx) eller denna förordning omfattar inte

1. virke som tidigare har sålts,
2. virke som är avsett för annat än förädling i industriell skala eller energiproduktion i industriell skala, eller
3. förädlat virke eller biprodukter som uppstår vid förädling i industriell skala eller energiproduktion i industriell skala.

2 § Skogsstyrelsen utövar tillsyn enligt virkesmätningenslagen, denna förordning och föreskrifter som har meddelats med stöd av förordningen.

3 § Skogsstyrelsen får meddela föreskrifter om

1. hur virkesmätning som omfattas av virkesmätningenslagen ska utföras,
2. att resultatet av utförd virkesmätning ska lämnas till säljare och köpare,
3. att den som utför virkesmätning som omfattas av virkesmätningenslagen är skyldig att spara information som ligger till grund för resultatet av utförd mätning under viss tid och att informationen på begäran lämnas till Skogsstyrelsen, säljare och köpare, och
4. att den som utför virkesmätning som omfattas av virkesmätningenslagen är skyldig att spara resultatet av utförd mätning under viss tid och att resultatet på begäran lämnas till Skogsstyrelsen.

4 § Skogsstyrelsen får meddela föreskrifter om att den som utför virkesmätning är skyldig att

1. systematiskt och ändamålsenligt kontrollera att virkesmätningen uppfyller lagstiftningens krav på noggrannhet och att inte systematiska fel förekommer, och

2. spara resultaten av utförda kontroller enligt 1 och den information som ligger till grund för resultatet under viss tid och på begäran lämna dessa till Skogsstyrelsen.

5 § Skogsstyrelsen får meddela föreskrifter om att den som utför virkesmätning är skyldig att till myndigheten

1. anmäla sin verksamhet, och
2. lämna uppgifter om den bedrivna verksamheten.

Denna förordning träder i kraft den xxxx.

1.3 Förslag till ändring i offentlighets- och sekretessförordningen

Följande ändring föreslås i bilagan till offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).

Nuvarande lydelse

18. tillståndsgivning och tillsyn enligt virkesmätninglagen (1966:209) och skogsvårdslagen (1979:429) sekretessen gäller inte beslut i ärenden

Föreslagen lydelse

18. tillståndsgivning och tillsyn enligt skogsvårdslagen (1979:429) samt tillsyn enligt virkesmätninglagen (xx:xx) sekretessen gäller inte beslut i ärenden.

Denna förordning träder i kraft den xxxx.

Förteckning över remissinstanserna (Skogsstyrelsens förslag)

Efter remiss har yttrande över Skogsstyrelsens förslag, Meddelande 2013 nr 2, Uppdrag om förslag till ny lagstiftning om virkesmätning, inkommit från Hovrätten för Nedre Norrland, Kammarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Jönköping, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Statistiska centralbyrån, Statens energimyndighet, Fortifikationsverket, Kommerskollegium, Regelrådet, Bergvik Skog AB, E.ON, LRF Skogsägarna, Mellanskog, Norrskog, Skogforsk, Skogsindustrierna, Skogsnäringens IT-företag SDC, Sveaskog, Svebio, Svensk fjärrvärme AB, Svenska Trädbränsleföreningen, Södra skogsägarna, VMF Nord, VMF Qbera, VMF Syd, Sveriges Åkeriföretag, Skogsåkningarna i Mellansverige AB, Trätransporter i Norrbotten AB, VSV Frakt AB och Träfrakt Götaland AB.

Utöver de instanser som remissen skickades till har yttrande inkommit från Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac).

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått eller har meddelat att de inte har några synpunkter: Göteborgs tingsrätt, Statskontoret, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Naturvårdsverket, Statens fastighetsverk och Tillväxtverket.

Följande remissinstanser har inte besvarat remissen: Ekonomistyrningsverket, BillerudKorsnäs, Egendomsnämnden i Härnösand Stift, Facket för Skogs-, trä- och grafisk bransch, Fortum, Föreningen Svenska lövsågverk, Holmen, Naturskyddsföreningen, Norra Skogsägarna, Näringslivets regelnämnd, SCA, Skogssällskapet, SMF Skogsentreprenörerna, StoraEnso, Svenska FSC, Svenska PEFC, Sveriges Jordägareförbund, Sveriges Häradsallmäningsförbund, Sydved, SÅGAB, Såg i Syd, Sågverken Mellansverige, Vattenfall, Weda Skog och Världsnaturfonden.

Förteckning över remissinstanserna (Kompletterande konsekvensanalys)

Efter remiss har yttrande över Skogsstyrelsens kompletterande konsekvensanalys inkommit från Regelrådet, LRF Skogsägarna, Mellanskog, Skogsindustrierna, Skogsnäringens IT-företag SDC, Sveaskog, Svenska Trädbränsleföreningen, Södra skogsägarna, VMF Nord, VMF Qbera och VMF Syd.

Utöver de instanser som remissen skickades till har yttrande inkommit från Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac).

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått eller har meddelat att de inte har några synpunkter: Statistiska centralbyrån, Statens energimyndighet, Bergvik Skog AB och Svensk fjärrvärme AB.

Följande remissinstanser har inte besvarat remissen: E.ON, Norrskog, Skogforsk, Svebio, Skogsåkarna, Sveriges Åkeriföretag, Träfrakt, Trätransporter i Norrbotten AB och VSV Frakt.